Sausis-kovas
2020
Nr. 1

Reformatų žinia

LIETUVOS EVANGELIKŲ REFORMATŲ KONSISTORIJOS APŽVALGINIS LEIDINYS

Vilniaus reformatų bažnyčios varpas

TURINYS

Dail. Aušrinė Bareikytė Čižikienė	Viršelis ir vinjetės	
Kun. R. Stankevičius	Redaktoriaus žodis	3
	LER Konsistorijos pranešimas	4
Kun. T. Šernas	Kreipimasis	5
Kurt. R. Bareikienė	Palinkėjimas naujam leidiniui	6
Katech. H. Lahayne	Epidemijų Viešpats	7
Past. G. Ažukas	Amžinas gyvenimas	9
D. Gudliauskienė	Jonas Mekas: Gyventi reikia be formulių...	10
Vl. Jakubėnas	LERB Sinodas Vilniuje 1940 metais	12
D. Gudliauskienė	Pirmosios pamaldos Vilniuje prieš 30 metų	13
R. Ragauskienė	Žymusis XVI a. stikliorius reformatas Martynas Paleckis	14
	In memoriam dr. Vaclovui Bagdonavičiui	15
	Prisimenant Bažnyčios dvasininkus:	
	Gen. superint. kun. St. Neimanas	16
	Superint. kun. A. R. Močiulskis	17
D. Gudliauskienė	Kunigaikščiai Radvilos, jų istorija ir paveldas	18
	Įvykių apžvalga	
	Perlaidoti Kėdainių reformatai	24
P. Griciūnienė	Ekumeninis renginys Panevėžio Kristaus Karaliaus katedroje	25
D. Gudliauskienė	Iš meilės tiesai	26
D. Gudliauskienė	Diskusija Valdovų rūmuose	28
M. Jukonis	Biblijos studijos stovyklų vadovams	29
Kent Hughes	Didžiausias stebuklas iš visų	29
R. Mikalauskas	Tarptautinė vyriausiųjų karo kapelionų konferencija	30

Mielieji skaitytojai, tikėjimo namiškiai,

Jūs atsivertėte naują leidinį, kuris pasiekia Jus labai keistu, mums neįprastu, sunkiu, begalę iššūkių, suspaudimų, negandų užgriuvusiu laiku. Ar tikrai šis leidinys naujas? Manyčiau, kad tik atnaujintas. Jo pirmtakas buvo *Vilniaus reformatų žinios*, kuris lydėjo daugelį reformatų skaitytojų ne tik Vilniuje, bet ir visoje Lietuvoje. Lydėjo, guodė, stiprino, gal kai kada ir drausmino. Tiesiog buvo mūsų gyvenimo dalis. Ar šis bus geresnis? Informatyvesnis? Teisingesnis? Tai priklausys nuo mūsų visų – rašytojų, skaitytojų, platintojų, rėmėjų, nuo visų bendradarbių.

Šis leidinys atgimė 2020 m. Velykų laike, kuris tikrai įeis į žmonijos istoriją kaip vienas sunkiausių, liūdniausių, juodžiausių laikotarpių, nusinešusių begalę klastingo viruso aukų.

Šiame suspaudimo laike mes turime ir Viltį – mes ne vieni, su mumis prisikėlęs Viešpats Jėzus Kristus! Ir šis laikas gali būti ir kitoks – susitelkimo, atgimimo, atsakomybės, artimo meilės ir Dievo Šlovės laikas. Dažniausiai žmogus atsigręžia ir šaukiasi Viešpaties suspaudimo metu. Taigi, ir šis suspaudimas galbūt išeis į gerą – daugelis pažins Viešpatį, priims ir įtikės, ir supras, koks Jis galingas, maloningas, teisingas, kartu ir gailestingas, ir galės patvirtinti, kad ***viskas išeina į gera mylintiems Dievą, būtent jo valia pašauktiesiems.*** *(Rom 8,28)*

Šiame Velykų laike mums labai svarbu suvokti, priimti ir išmintingai bei gailestingai išgyventi ne tik savuosius rūpesčius, bet ir savo artimo kančią, ligos ar netekties sunkumus. Šiemetinis kitoks Velykų laikas tam labai tinkamas. Šiemet mes raginami pasilikti namuose ir nuoširdžiai, tikinčia širdimi gręžtis į Viešpatį Jėzų, kuris ant kryžiaus kentėjo neapsakomas kančias, kuris nuolankiai ir paklusniai pasakė: ***„Atlikta!“ Ir, nuleidęs galvą, atidavė dvasią*** (Jn 19,30). Taip atidavė gyvybę, kad išgelbėtų savuosius, kad apmokėtų mūsų skolas, kad išgelbėtų savo išrinktuosius. Šiuo pandemijos metu pasilikę namuose nelikime vieniši, pasilikime su prisikėlusiu Jėzumi, maldoje ir giesmėje, savo artimiausiųjų rate, o jeigu namiškių fiziškai nėra kartu su mumis, būkime kartu su jais ir Viešpačiu Jėzumi maldoje ir tvirtame tikėjime.

Šis atnaujintas leidinys tebūna bent maža Dievo veikimo liudijimo smiltelė gelbstinčio tikėjimo jūroje, kad bent dar kažkas kartu su Dievo vyru, didžiuoju karvedžiu Jozue patvirtintų – ***aš ir mano šeima tarnausime VIEŠPAČIUI*** *(Joz 24,15).*

Gen. superintendentas kun. Raimondas Stankevičius

Kokia gamtos didybė

Kokia gamtos didybė apglėbė mane,
Net amo netekau!
Ji milijonus metų kaupėsi šioj vietoj,
Kad dulkėmis nusėstų ant manęs
Ir ant kiekvieno, kas link krašto žengia žingsnį.

O prieš akis atsiveria erdvė,
Lyg kelio ženklas rodantis į dangų
Ir Tą, kuris sutvėrė viską, net mane...

Pasijutau stovįs prieš sostą Sutvėrėjo
Toks mažas mažas, bet nepažemintas visai!
Aukštai iškelta galva
Nukreipęs veidą transcendencijos linkui
Išjausdamas gamtos didumą
Ir Dievo bei Jo kūrinio – žmogaus didybę,
Peržengiančią būties istorijos ribas...

2020 sausio 8 d.

Kun. Valdas Aušra, aplankius Didįjį Konjoną...

LIETUVOS EVANGELIKŲ REFORMATŲ KONSISTORIJOS PRANEŠIMAS

Lietuvos evangelikų reformatų Konsistorija, atsižvelgdama į sugriežtintus karantino Lietuvoje reikalavimus ir rekomendacijas dėl COVID-19 viruso pandemijos nutaria:

1. Iki karantino pabaigos pamaldas laikyti tik nuotoliniu būdu interneto technologijų pagalba. Parapijų vadovybės pačios sprendžia dėl pamaldų kiekio ir dažnumo, tęsimo ar laikino sustabdymo. Pamaldų filmavimo ar/ir transliavimo iš bažnyčios pastato metu, jose dalyvauja tik dvasininkas (-ai) ir minimaliai - muzikos ar/ir giedojimo tarnautojai bei techninis darbuotojas (rekomenduojama iš vienos ar dviejų šeimų) laikydamiesi visų higienos ir saugumo reikalavimų.
2. Krikšto Konfirmacijos ir santuokos patarnavimus atidėti iki karantino pabaigos.
3. Laidotuvių patarnavimai galimi, juos atliekant griežtai laikantis valstybės atsakingų institucijų instrukcijų bei rekomendacijų.
4. Individualūs sielovadiniai patarnavimai asmeniui ar šeimoje galimi, tačiau laikantis visų saugumo rekomendacijų, įvertinus konkretų atvejį, gavus gen. superintendento sutikimą.
5. Biblijos, katekizmo studijas, konfirmantų užsiėmimus ar kitus mokymus, Konsistorijos posėdžius, dvasininkų, kuratorių sesijas, parapijų tarybų ar valdybų posėdžius vykdyti tik nuotoliniu būdu, nesant galimybei – atidėti iki karantino pabaigos.

Konsistorijos prezidentas kurat. Nerijus Krikščikas

Gen. superintendentas kun. Raimondas Stankevičius

Dėl Velykų ir Viešpaties Vakarienės

Balandžio 1 ir 2 dienomis vyko virtualios Dvasininkų sesijos, kuriose be kitų klausimų buvo svarstomos tarnystės galimybės ir formos Velykų metu bei galimybė Viešpaties Vakarienę teikti nuotoliniu būdu.

Šis neeilinis klausimas iškilo, nes su tokia sudėtinga situacija šiuo metu tarnaujantys dvasininkai iki šiol nebuvo susidūrę. Istorijos bėgyje pasitaikė labai nedaug atvejų, kai buvo atšauktos pamaldos.

Po ilgų diskusijų, pasitelkiant Dievo Žodį ir Bažnyčios išpažinimo raštus, buvo prieita bendros nuomonės, kad Didžiosios savaitės metu ir Velykų sekmadienį bažnyčiose Viešpaties Vakarienės sakramentas nebus teikiamas.

Buvo svarstyta virtualios Viešpaties Vakarienės galimybė, ir prieita nuomonės, kad virtuali (nuotolinė, internetinė) Viešpaties Vakarienė savo esme niekaip negali pakeisti įprastos Viešpaties Vakarienės, kai tikintieji gyvai ir kartu surenkami atminti Viešpaties Jėzaus Kristaus mirties ant kryžiaus ir Jo pelnyto išgelbėjimo, kartu eina prie Viešpaties stalo ir kartu dalinasi Viešpaties Vakarienės simbolius, todėl virtuali Viešpaties Vakarienė negalima.

Be abejonės Viešpaties Vakarienės sakramentas yra didžiulė paguoda ir pastiprinimas kiekvienam Dievo žmogui, tačiau jis neapibrėžiamas konkrečiu priėmimo dažnumu, datomis ar progomis. Velykų dienos ir kitos pamaldos toliau vyks ir bus tiesiogiai transliuojamos Facebook Reformatų Bažnyčios paskyrose iš trijų bažnyčių – Vilniaus, Kauno ir Biržų, dalyvaujant minimaliam skaičiui tarnautojų – tik tiems, kurie privalo dalyvauti, kad jos įvyktų, o kiti tikintieji raginami neiti į bažnyčias, bet kreiptis į Viešpatį maldoje savo namuose, prisiminti gražią, teisingą ir prasmingą namų pamaldų tradiciją, o Viešpaties Vakarienės sakramentą priimti artimiausių pamaldų metu pasibaigus karantinui bei nuslūgus pavojui užsikrėsti klastingu virusu.

Išskirtiniais ir individualiais atvejais Viešpaties Vakarienės sakramento teikimas, kaip ir individuali sielovada, gali būti teikiamas namuose ar kitose vietose, kai Bažnyčios narys kreipiasi į dvasininką ar Bažnyčios vyresnybę. Tokių patarnavimų metu privaloma laikytis pakankamų saugumo ir higienos reikalavimų.

Taigi, kaip esate priėmę Viešpatį Kristų Jėzų, taip ir gyvenkite jame, būdami jame įsišakniję ir ant jo statydamiesi, tvirtėdami tikėjimu, kaip esate išmokyti, kupini dėkingumo. (Kol 2,6-7)

Gen. superintendentas kun. Raimondas Stankevičius

Kun. Tomo Šerno kreipimasis

kun. Tomas Šernas

Malonė ir ramybė jums nuo Dievo, mūsų Tėvo, ir Viešpaties Jėzaus Kristaus! (1 Kor 1,3)

Mieli parapijiečiai ir kiti krikščionys,

geriausia į jus kreiptis šiais Šv. Rašto žodžiais. Mums visada reikia prisiminti, jog malonė ir ramybė kyla tik iš Dievo. Pavojų ir suspaudimų metu gali užvaldyti mintys, kurios prioritetą teikia ne Dievui, bet kažkam. Ir man gali atrodyti, jog maisto atsarga yra svarbiausia. Mes esame nuolatos gundomi užmiršti Dievo prioritetus ir kurti savuosius.

Keista situacija vyksta mano širdyje. Norisi saugiai sėdėti namuose, išlaikant saviizoliaciją ir visas karantino sąlygas. Tačiau tuo pat metu labai norisi krikščioniškos bendrystės, nes Bažnyčia yra mūsų dvasinė šeima ir namai. Tas bendrystės noras tiesiog paaštrėjo. Panašu į tai, kaip ištroškęs nori vandens, o alkanas – to, kas jį pasotina. Tas alkis krikščionių bendrystės turbūt kyla dėl to, kad ši bendrystė mus sustiprina. Bendras Dievo garbinimas sugražina nuo blaškymosi savuose prioritetuose prie tikrųjų, prie Dievo prioritetų. Tai mums neša malonę ir ramybę.

Laiške Hebrajams sakoma:

Išlaikykime nepajudinamą vilties išpažinimą, nes ištikimas Tas, kuris pažadėjo. Žiūrėkime vieni kitų, skatindami mylėti ir daryti gerus darbus. Neapleiskime savųjų susirinkimo, kaip kai kurie yra pratę, bet raginkime vieni kitus juo labiau, juo aiškiau regime besiartinančią dieną. (Hbr 10, 23-25)

Jausdami norą bendrystei džiaukimės, jog dabar turime įvairių techninių galimybių neapleisti savųjų surinkimo. Galime melstis namų pamaldose, žiūrėti pamaldų transliacijas. Turime žiūrėti vieni kitų, neužmiršti aukojimo.

Kol kas aš melsiuosi su jumis visais, žiūrėdamas mūsų pamaldų transliacijas. Kitose evangelinėse bažnyčiose šiuo neramiu metu pamaldos tik transliuojamos. Kai pasveiksiu nuo peršalimo ligų ir sustiprinsiu sveikatą, galėsiu tarnauti Bažnyčioje kokiu nors būdu.

Melskimės dėl užsikrėtusiųjų, prisimindami medikus ir kitus pareigūnus, vieni už kitus.

Palaikykime ryšį, būkime drąsūs. Atsiminkime apaštalo Pauliaus žodžius:

Ir aš įsitikinęs, kad nei mirtis, nei gyvenimas, nei angelai, nei kunigaikštystės, nei galybės, nei dabartis, nei ateitis, nei aukštumos, nei gelmės, nei jokie kiti kūriniai negalės mūsų atskirti nuo Dievo meilės, kuri yra Kristuje Jėzuje, mūsų Viešpatyje. (Rom 8,38-39)

Amen

Palinkėjimai naujam leidiniui

Reformatų žinia

1922 metais Biržų spaustuvėje pradėtas spausdinti Evangelikų reformatų draugijos Kaune leidžiamas laikraštis Mūsų žodis. 1926-1940 metais Biržuose buvo leidžiamas reformatams skirtas laikraštis Sėjėjas. Man¬au, kad daugelis iš mūsų jį matėme pas savo tėvus, o gal dar turime ir patys savo archyvuose. Labai džiugino išeivijos lietuvių leistas leidinys Mūsų sparnai (1951-1995). Paėmus jį į rankas, maloniai nuteikia tai, kad viršelis pasipuošęs mūsų Vilniaus ir Biržų bažnyčių nuotraukomis. Jame buvo gausu įdomios informacijos iš Lietuvos ir išeivijos reformatų gyvenimo. Galima rasti ir labai gerų, įdomių pamokslų. Netgi šiais metais 80- tąjį jubiliejų atšventusios gerbiamos habil. dr. Ingės Lukšaitės straipsnį apie Salamiesčio mokyklą, parašytą kai mokykla šventė 450 metų jubiliejų.

Labai džiaugėmės ir mūsų parapijos laikraštėliu Vilniaus reformatų žinios, kurios, atkūrus mūsų Bažnyčią po sovietmečio negandų ir kitokių bėdų, mums buvo tikras atgaivos šaltinis, edukacijos ir informacijos apie parapi¬jos (ir ne tik mūsų) gyvenimą. Buvome taip prie jo pripratę, laukdavome jo pasirodymo. Kai Žinios nepasirodė praeitų metų lapkričio mėnesį, daugelį iš mūsų ištiko šokas. Visada būsime dėkingi jų leidėjai Dalijai Gudli¬auskienei ir jos komandai už pasišventimą darbui: įdomių žinių rinkimą, informacijos pateikimą apie eilinių parapijiečių gyvenimo svarbiausius įvykius. Liūdesio ir nusiminimo buvo tikrai daug.

Bet dabar vėl galime džiaugtis – skaitome naują reformatų leidinį Reformatų žinia. Dabar šis leidinys žada būti platesnis, skirtas visoms parapijoms. Labai viltingai nuteikia tai, kad jo leidybą kuruos gen. superintend¬entas kun. Raimondas Stankevičius, o technine puse vėl rūpinsis didelę patirtį turinti Dalija Gudliauskienė, jai talkins Kęstutis Pulokas, Genovaitė Mikalajūnienė. dizainu sutiko rūpintis profesionali dailininkė Aušrinė Bareikytė-Čižikienė.

Dėkojame Konsistorijai, kad visgi nutarė nepalikti mūsų tamsoje, palaimino naujo leidinio leidybą. O Reformatų žinioms linkiu plataus skrydžio, rasti kelią į visų Lietuvos reformatų namus, kad džiugintų širdis.

Kurt. dr. Renata Bareikienė

EPIDEMIJŲ VIEŠPATS

Dovydo 1-ji psalmė sako: Kas tik gyvena Aukščiausiojo pastogėje, pasilieka Visagalio pavėsy. Jis sakys VIEŠPAČIUI: „Mano Dieve, mano prieglauda ir tvirtove, pasitikiu tavimi!“ Juk tai jis išgelbės tave nuo medžiotojo kilpos ir nuo mirtį nešančio maro. Savo sparnų plunksnomis jis uždengs tave, – po jo sparnais rasi prieglaudą. Jo ištikimybė – dengiantis skydas. Nereikės tau bijoti nakties siaubo nei strėlės, iššautos dieną, nei maro, sėlinančio tamsoje, nei rykštės, niokojančios vidudienį.

Nors tūkstantis kristų tavo kairėje ir dešimt tūkstančių – dešinėje, tavęs niekas nepasieks. Tu žiūrėsi ir matysi, kaip baudžiami nedorėliai.

Tu pasirinkai VIEŠPATĮ savo prieglauda, Aukščiausiąjį savo užuovėja, todėl neištiks tavęs žala, nepalies tavo palapinės nelaimė, nes jis palieps savo angelams saugoti tave visur, kad ir kur tu eitum. `Savo rankomis jie neš tave, kad kojos į akmenį neužsigautum. `Tu sumindžiosi liūtą ir gyvatę, sutrypsi liūtuką ir slibiną.

„Kas mane myli, tą gelbėsiu; saugosiu jį, nes jis žino mano vardą. Kai jis šauksis manęs, išklausysiu, būsiu su juo varge, išgelbėsiu ir pagerbsiu. Pasotinsiu jį ilgu amžiumi, pagirdysiu savo išganymu“.

2020-ieji įeis į istoriją kaip koronaviruso metai. Nepamirškime, kad tokia epidemija nėra naujas reiškinys. Europos istorijoje siaubingi užkratai siautėdavo gana dažnai. XIV amžiaus viduryje mūsų žemyną pirmą kartą pasiekė maras, Juodoji Mirtis. Spėjama, kad tuomet mirė nuo 30 iki 50 proc. gyventojų. Po to maras sugrįždavo beveik reguliariai. Ši baisi epidemija paženklino ir Reformacijos pradžią.

1519 m. vasarą maras pasiekė Ciurichą, per kelis mėnesius nusinešdamas tūkstančius gyvybių – iš 7000 mirė kas trečias miesto gyventojas. Tų metų pradžioje savo tarnystę didžiausioje miesto bažnyčioje pradėjo Huldrychas Cvinglis. Aiškindamas Mato evangelijos tekstą, eilutę po eilutės, Cvinglis įvedė svarbų Reformacijos principą: žmonės turi suprasti Biblijos tekstus ir jų mokymą. Po kelerių metų evangelinis tikėjimas buvo oficialiai įvestas Ciuriche ir kitur Šveicarijoje.

Koks sutapimas – Reformacijos pradžia, o mieste žmonės miršta nuo maro. Užkratas neaplenkė ir paties Cvinglio. Grumdamasis su mirtimi, kunigas nenutraukė sielovadinio darbo. Cvinglis vos nemirė ir pasveiko tik metų pabaigoje. O dar po metų parašė Maro giesmę, kuri prasideda tokiais žodžiais: *Gelbėk, Dieve, mane. Padėk šioje bėdoje! Rodos, jog jau regiu Mirtį prie savo durų*. Tokia Cvinglio reformatoriškos veiklos pradžia – akistatoje su mirtimi.

1564-65 metais maras vėl užsuko į Ciurichą. 1564-ųjų rugsėjo viduryje juo susirgo Cvinglio įpėdinis Heinrichas Bulingeris. Jau trečiąją ligos dieną, jausdamasis labai prastai ir bijodamas, kad tikrai mirs, pasikvietė kolegas atsisveikinti. Jis vis dėlto pasveiko, bet mirė jo žmona. Epidemijos metu Bulingeris pradėjo rašyti savo tikėjimo santrauką – kad mirties atveju viskas būtų

aiškiai suformuluota ir palikta ateičiai. Ir ateitis atėjo – Bulingeris šį savo teologinį testamentą užbaigė jau pasveikęs. 1566 metais tekstas buvo paskelbtas – ir šiandien mes jį turime: tai *Antrasis šveicariškasis išpažinimas.* Tai ir mūsų Bažnyčios išpažinimas. Niekada nepamirškime, kokiomis sąlygomis jis buvo parašytas!

Maras du kartus minimas ir 91 psalmėje (3 ir 6 eil.). Šis užkratas yra baisus ir neša mirtį, klastingai sėlindamas tamsoje. XVI amžiaus skaitytojai iš patirties žinojo, apie ką psalmininkas rašo. Kitos gyvenimo negandos psalmėje aprašomos įvairiais palyginimais – medžiotojo kilpos, strėlės, pavojingi gyvūnai – kaip liūtas ir slibinas. Autorius puikiai žino: gyvenime esame apsupti rimtų pavojų.

Bet tikintieji nebėga nuo šios, kad ir baisios, tikrovės, neneigia, kad pasaulis po nuopuolio yra toks, koks yra. Jie tiesiai žiūrį į gyvenimą su visomis nelaimėmis, katastrofomis ir epidemijomis, su karais, teroru ir ligomis. Tačiau tikintieji – kaip ir psalmės autorius – mato plačiau. Visa psalmė turi ir pabrėžia vieną svarbią temą: *Dievo apsauga.* Ji aprašoma taip pat įvairiais palyginimais – pastogė ir užuovėja, prieglauda ir tvirtovė. Dievas tarsi turi sparnus ir skydą. Minimi ir Dievo angelai. Jie ne vien tik Dievo pasiuntiniai, bet ir apsauginikai: *jis palieps savo angelams, kad saugotų tave visur, kur tik eitumei* (11 eil.).

91 psalmės Dievas yra galingas ir net visagalis. Ir kaip kitaip Jis užtikrintų mūsų apsaugą? Mūsų *Heidelbergo katekizmas* 26 klausime aiškina Apaštališkojo tikėjimo žodžius *Tikiu Dievą Tėvą visagalį...* 27 klausime kalba apie Dievo Apvaizdą – apsaugos pagrindą. *Kas yra Dievo apvaizda?* [Atsakymas:] *Tai visagalė ir visur esanti Dievo jėga, kuria Jis lyg savo ranka laiko dangų ir žemę su visais kūriniais, ir taip valdo, jog lapija ir žolė, lietus ir sausra, derlingi ir nederlingi metai, valgis ir gėrimas, sveikata ir liga, turtas ir skurdas, ir visa kita mums tenka ne atsitiktinai, o iš Jo tėviškos rankos.*

Atsakyme minima ir liga. Dievas valdo ligas, epidemijas ir mirtį – kaip valdė ir XVI amžiaus maro bakteriją bei XXI amžiaus koronavirusą. Nes Dievas ne vien tik visą kūriniją sukūrė, bet ir ją toliau valdo. Valdymas tiesiog išplaukia iš Jo visagalybės. H. Bulingeris *Antrajame šveicariškajame išpažinime* rašo: *Tikime, kad šio išmintingojo, amžinojo ir visagalio Dievo Apvaizda saugo ir valdo visa, kas yra Danguje, Žemėje bei visoje kūrinijoje*. Ir Gvidas de Bresas *Belgų išpažinime taip pat tvirtina: Mes tikime, kad, viską sukūręs, šis gerasis Dievas nepaliko savo kūrinių likimo valiai, bet veda juos ir valdo savo šventąja valia taip, kad šiame pasaulyje niekas nevyksta be Jo skrupulingo sutvarkymo.*

Dievo valdymo būdai dažniausiai būna paslėpti. Didžiosios dalies jo valdžios mes nei matome, nei suprantame, dėl to galvojame, kad daug kas vyksta atsitiktinai. Bet Heidelbergo katekizmas pabrėžia, kad visi gyvenimo dalykai tenka mums *ne atsitiktinai, o iš Jo tėviškos rankos.* Kitaip ir negalime suprasti 91-osios psalmės. Taigi klysta filosofas Arvydas Šliogeris tvirtindamas, *kad mūsų gyvenimą valdo Jo Didenybė Atsitiktinumas, arba, jei norite kito žodžio, – Likimas*. Ne! Valdo Asmuo, ir tas Asmuo yra pats Trejybės Dievas.

Biblija stebėtinai aiškiai tvirtina, kad Dievas kontroliuoja viską (Katekizmo 27 kl.: *dangų ir žemę su visais kūriniais).* Jis valdo šalis ir jų vadovus; gamtą ir žmonių istoriją; atskirų žmonių gyvenimą ir jų sprendimus. Dievas suvereniai kontroliuoja taip pat šėtoną, nuodėmes ir blogį. 91 psalmėje rašoma, kad Jis valdo žmonių sukeltas grėsmes (medžiotojo kilpa, strėlės, nakties siaubas arba baisumai, teroras), gyvūnų keliamą pavojų ir gamtos grėsmingumą: marą kaip ligų pavyzdį ir dienos rykštes, kurias Algirdas Jurėnas (Biblijos vertėjas, teol. dr. evangelikų kunigas – „R. ž.“ past.) verčia žodžiu piktligės.

Dažniausiai Dievas valdo pasaulį bendradarbiaudamas su žmonėmis ir gamtos procesais – Jis veikia per juos. Pavyzdžiui, gamtos reiškiniai kaip lietus, debesys, augalų augimas ir t.t. priskiriami Dievui, tačiau kartu aišku, kad tie procesai dažniausiai vyksta be tiesioginio, antgamtinio ar stebuklingo Dievo įsikišimo. Tokiu pat būdu Dievas duoda mums ir kasdienę duoną (Mt 6,44): beveik visada per ūkininkus, kepėjus ir prekybininkus – jų rankomis pagaminamą. Taip pat Dievas valdo ir ligas, dažniausiai pasinaudodamas mokslininkų, gydytojų ir slaugytojų žiniomis bei rankomis.

Reformatoriai taip pat dažnai pabrėžia, kad žmogus yra atsakingas už savo veiksmus ir privalo veikti. Pvz., H. Bulingeris keliomis Biblijos eilutėmis atmeta požiūrį, kada sakoma: j*eigu Dievo Apvaizda visa valdo, iš tiesų bergždi yra mūsų siekiai ir pastangos – užteks palikti viską valdyti Dieviškajai Apvaizdai, ir mums nebereikės niekuo rūpintis ar ką nors daryti* (AŠI, VI,4) Taip pat ir J. Kalvinas kritikuoja mintį, kad dėl Dievo apvaizdos būtų pateisinamas mūsų tingumas, neatsargumas ir kvailumas. Atvirkščiai: *Jei mūsų Viešpats mums pavedė sergėti mūsų gyvenimą, tai ir turime jį sergėti; jeigu tam jis mus dar ir pagalbos suteikia, tai turime ja pasinaudoti; o jeigu prieš tai perspėja dėl pavojų, tai neturėtume į juos nepagalvotai įpulti; bet jeigu prisireikia pagalbos, ir Jis jon atskuba suteikdamas mums įvairių priemonių, tai negalime jų neįvertinti.* (Inst. I,17,4)

Taigi susirgę, turime gerti vaistus, o siaučiant virusui, turime laikytis protingų atsargumo priemonių. Tačiau visas protingumas ir atsargumas privalo eiti kartu su pasitikėjimu Dievu, kuris yra aukščiau už viską.

91 psalmės teiginiai skamba taip, tarsi tikintiesiems absoliučiai nieko negali atsitikti. *Nors tūkstantis kristų tavo kairėje ir dešimt tūkstančių – dešinėje, bet tavęs niekas nepasieks* (7 eil.); *neištiks tavęs žala* (10 eil.). Ar tikrai galime tikėtis nepatirti jokios žalos? Jokios nelaimės? Tikrai nieko? Bet juk mes kartais susergame, tai kaip čia su tuo skrupulingu [Dievo] sutvarkymu (Belgų išpažinimas)? Kaip turime suprasti psalmės kalbą?

Dievo apvaizda apima visą kūriniją ir visus žmones, bet *Heidelbergo katekizmo* kl. 27–28 taiko šią teologinę tiesą visų pirma tikintiesiems (mums). 91 psalmėje taip pat kalba tikintysis: *Mano Dieve, mano prieglauda ir tvirtove, tavimi pasitikiu!* (2 eil.)

Tikintieji patiria Dievo kontrolę ne kaip beasmenę jėgą (nors tai yra jėga), bet priima viską tarsi iš Jo tėviškos rankos. Naujajame Testamente matome, kad tikintieji nebūna visada apsaugojami nuo velnio įtakos, kančios ir mirties. Čia Petras stebuklingai išlaisvinamas iš kalėjimo, čia Dievas tą patį Petrą jau atiduoda kankinio mirčiai, lygiai kaip ir ištikimąjį Steponą (Apd 7). Tai du, iš ilgos eilės Biblijos tikėjimo didvyrių, kuriuos Dievas tam tikru metu nusprendžia būtent neišgelbėti iš

mirties. Todėl Heidelbergo katekizmo 27 klausimo atsakyme sąmoningai minimi tokie neigiami reiškiniai kaip sausra, nederlingi metai, liga ir skurdas.

Netikintieji dažnai šaiposi iš Dievo visagalybės ir apvaizdos. Taip atsitiko ir Jėzaus nukryžiavimo metu. Daug žmonių tyčiojosi iš jo: *Kitus gelbėdavo, o pats negali išsigelbėti* (Mt 27,39s). Kur tavo dieviška apsauga? Kodėl Dievas tave neapsaugojo nuo romėnų kankinimų? Jėzus neišsigelbėjo, Jis nebėgo nuo kančių ir numirė. Įdomu tai, kad jau Jėzaus gundymo metu (Mt 4) velnias cituoja 91 psalmės 11 eilutę: *Jeigu tu Dievo Sūnus, pulk žemyn, nes parašyta...* (6 eil.).

Velnias 91 psalmę ir visą Dievo Žodį aiškina klaidingai. Dievas savo Žodžiu nežada ir negarantuoja visiškos apsaugos nuo visų ligų ir nelaimių. Bet Jis tikrai garantuoja išlaikyti mus tikėjime ir vesti savo išrinktuosius į amžinybę. Dievas visada pasiekia visus savo tikslus, taip pat ir konkretųjį tikslą su savo tauta, su tikinčiaisiais – būtent augindamas juos tikėjime ir šventume. Neretai toks auginimas vyksta persekiojimuose ir varguose (2 Tes 1, 4).

Psalmė kalba tikintiesiems, kad jų tikėjimas būtų pastiprintas. Jis bus su mumis varge (15 eil.), užtikrins išganymą (16 eil.); Jis mūsų neišmes iš savo namų, prieglaudos ir tvirtovės – jeigu ten gyvename (1 eil.), gyvensime ir toliau. Jeigu esame Dievo vaikai, tokie ir liksime. Mūsų kūnai gal ir kenčia bei vieną dieną tikrai išnyks, bet mūsų sielos bus apsaugotos. Ir tai svarbiausia.

Po nuopuolio įvairios ligos ir epidemijos visada žmones kankino. Taip yra ir liks iki Jėzaus antrojo atėjimo. Turime dėkoti Dievui, kad dėl medicinos pažangos jos jau netekusios daugybės savo siaubo. Šiandien žmones labiau slegia vidinis nerimas, rūpesčių baisybė. Bet kaip XVI amžiuje, taip ir XXI, tikintieji gali būti laisvi nuo rūpesčių ir baimių. Ciuricho reformatoriai sirgo maru; Kalvinas beveik visą gyvenimą buvo kankinamas visokiausių ligų. Bet jis buvo įsitikinęs: kai tikinčiajam užsižiebia *dieviškosios apvaizdos šviesa*, jis *išlaisvinamas ir išgelbstimas iš visų rūpesčių,* nes nuo tol jis ima visiškai pasikliauti Dievu (Inst. I, 17,11). Panašiai tvirtina ir *Heidelbergo katekizmo* 28 klausimas: *Ko mus išmoko sukūrimo ir Dievo apvaizdos suvokimas? [Atsakymas] Kad varge būtume kantrūs, džiaugsme dėkingi, o dėl ateities pasitikėtume savo ištikimuoju Dievu ir Tėvu...*

Cvinglis, prabėgus pusmečiui po sirgimo maru, viename laiške artimam draugui Osvaldui Mykoniui rašė: *Baimė ir rūpestis apima, kai pasižiūri į ateitį. Tikrai, viskas taip susimaišę ir susipainioję. Viskas taip baisiai susijaukę, kad senosios tvarkos beveik nesimato.* Bet epidemijos, krizės ir karai ateina ir praeina; gyvenimas yra ir liks sudėtingas, permainingas; žvilgsnis į ateitį visada kels nerimą – kartais didesnį, kartais mažesnį. Bet susirgimo metu ir Cvinglis išmoko pasikliauti ne savo stiprybe, o Dievo apsauga Jo prieglaudoje ir tvirtovėje. *Maro giesmėje* jis toliau rašo: *Tad atėjo diena, Kad tu, Dieve, už mane kovotum, Nes pritrūks čia manųjų jėgų Pasipriešinti velnio puolimui, klastoms. Teišliks mano siela Visąlaik ištikima Tau, Net ir šėlstant baisiausioms tamsybių audroms.*

Katech. Holger Lahayne

AMŽINAS GYVENIMAS

Didžiausia dovana žmogui yra Amžinas gyvenimas. Žmogus nori gyventi, jis kovoja ir visais įmanomais būdais stengiasi išlaikyti savo gyvybę. Gyvybę šioje žemėje, nes pasaulyje daug kas netiki, kad yra Amžinas gyvenimas. Bet jis yra: *Jis įdėjo amžinybę žmogui į širdį* (Ekl 3,11). Ir, nors žmogus tai ignoruoja, vieną dieną jis tuo įsitikins, kad ir kaip tam šiandiena prieštarautų.

Kaip duodamas Amžinas gyvenimas ? *Jūs esate atgimę ne iš pranykstančios, bet iš nenykstančios sėklos gyvu ir amžinai pasiliekančiu Dievo žodžiu,* – sako apaštalas Petras jau tikintiems broliams (1 Pt 1,23). Atgimstame Dievo žodžio dėka, kurį girdime, skaitome.

Mat 'kiekvienas kūnas – tartum žolynas, ir visa žmogaus garbė tarsi žolyno žiedas. Žolynas sudžiūsta, ir jo žiedas nubyra, bet Viešpaties žodis išlieka per amžius'. Toks yra jums paskelbtas Evangelijos žodis (1 Pt 1,24-25). Žmogus yra trapus, todėl ir prilyginamas prie vieno iš silpniausių kūrinių – žolės žiedo... Gyvenimas čia laikinas ir trumpas, bet yra kitas, ir tas gyvenimas, jo ilgesys yra žmogaus širdyje. Kviečiu, atsiliepk į Dievo žodžio šauksmą ir atrask tai, ko šiandien labiausiai reikia visai žmonijai – gyvenimo ramybės ir užtikrintumo, jog yra tikrasis Amžinas gyvenimas.

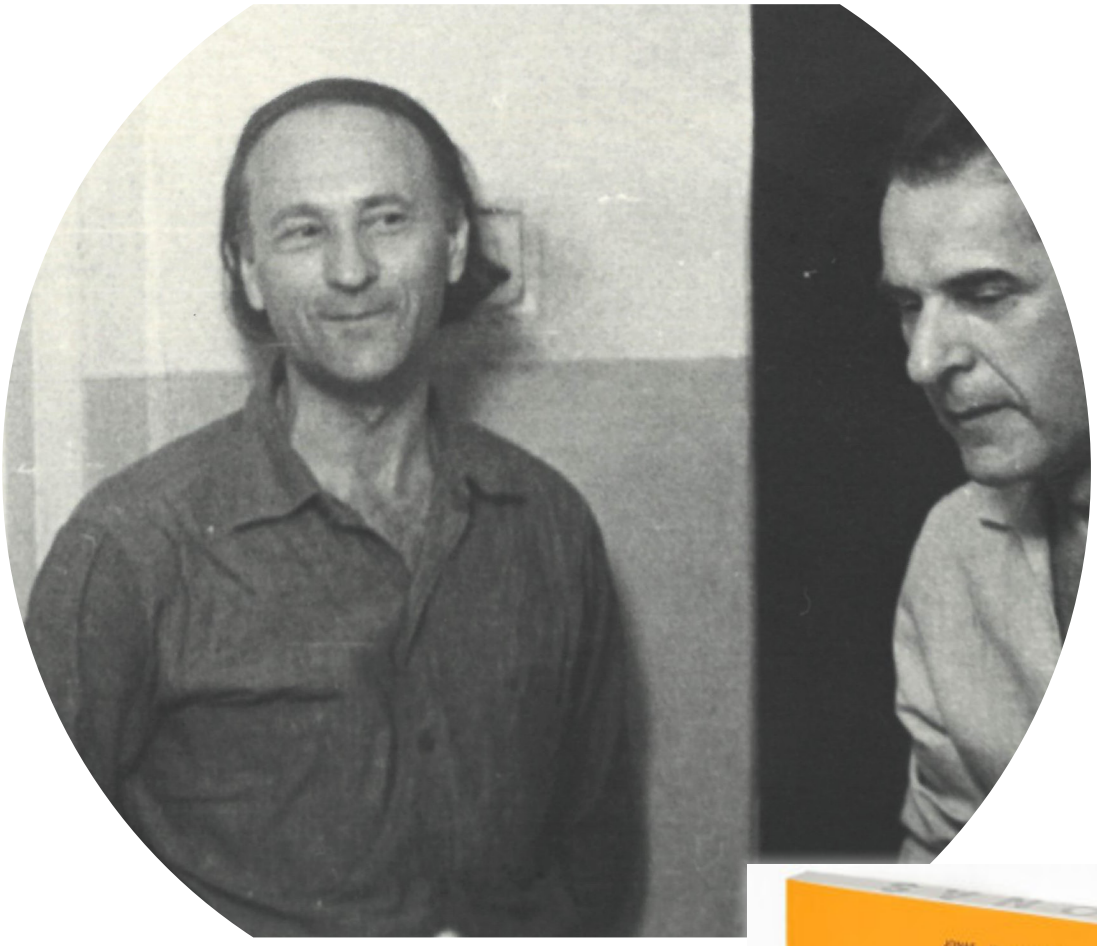
Tad kviečiu šiandien prie Dievo žodžio, kuriame yra ši Dievo dovana: *Nes Dievas taip pamilo pasaulį, jog atidavė savo viengimį Sūnų, kad kiekvienas, kuris Jį tiki, nepražūtų, bet turėtų amžinąjį gyvenimą* (Jn 3,16).

Taigi, atmetę visokį blogį, <...> lyg naujagimiai trokškite tyro žodžio pieno, kad nuo jo augtumėte išgelbėjimui, jeigu tikrai paragavote, koks Viešpats yra maloningas. Ženkite prie Jo, gyvojo akmens, tiesa, žmonių atmesto, bet Dievo išrinkto, brangaus, ir patys, kaip gyvieji akmenys, statydinkitės į dvasinius namus, kad būtumėte šventa kunigystė ir atnašautumėte dvasines aukas, priimtinas Dievui per Jėzų Kristų (1 Pt 2,1-5).

Visiems linkiu: IŠLIKIME SVEIKI KRISTUJE!!!

Pastorius Giedrius Ažukas

www.facebook.com, 2020 04 04

Gyventi reikia be formulių, reikia būti atviram

2020 metų Vilniaus knygų mugės ženklu buvo pasirinkti Jono Meko žodžiai *Gyventi reikia be formulių, reikia būti atviram.* Lietuva Biržus ir J. Meką po šios mugės žino kur kas labiau.

Keturios dienos su J. Meko ženklu tūkstančiams lankytojų suteikė progą išsamiau susipažinti su galbūt mažai pažįstamu Biržų kraštu, iš kurio į pasaulį išėjo JAV avangardinio kino krikštatėvis J. Mekas ir jo brolis – kino režisierius profesorius Adolfas Mekas.

Ketvirtąją mugės dieną LRT salėje buvo pristatyta garsinė knyga *Semeniškių idilės*. Joje – dar 1948 metais išleistos J. Meko eilių apie gimtąjį kaimą – Semeniškius – knygos įrašas. Knygą įskaitė biržietis bardas Leonidas Čiudaras. Idėją įrašyti *Semeniškių idiles* Jurgio Bielinio viešosios bibliotekos vyriausioji bibliotekininkė Indra Drevinskaitė su L. Čiudaru subrandino prieš Biržuose švenčiant J. Meko 95-ąjį gimtadienį. Specialiai jubiliejiniam renginiui buvo sukurtas filmukas. Jame vieną iš idilių ir skaitė L. Čiudaras. Įrašas buvo nusiųstas J. Mekui. Paskutiniame savo elektroniniame laiške Jonas klausė, kas tame filmuke skaito jo idilę. Jis rašė: *Tai žmogus, kuris labiausiai pagavo kaimo nuojautą, ir*

aš norėčiau, kad jis įskaitytų visas mano idiles. Po dvidešimties dienų Lietuvą pasiekė žinia apie J. Meko mirtį. *Paskutinio Jono Meko noro negalėjome neišpildyti,* – taip apie garsinės knygos atsiradimą Vilniaus mugės lankytojams, susirinkusiems į jos pristatymą, pasakojo I. Drevinskaitė. Per pristatymą skambėjo gyva muzika.

Pats bardas L. Čiudaras su *Semeniškių idilėmis* susipažino rengiantis J. Meko jubiliejui. Tada pirmą kartą buvo leista viešai skaityti Mamai (Elžbietai Mekienei) rašytus laiškus. *Jie irgi kaip idilės – pilni meilės, nostalgijos,* – sakė skaitovas L. Čiudaras.

Biržų krašte šaknų turintis Kęstutis Pikūnas Vilniaus knygų mugei pateikė ką tik išleistą niekur nepublikuotų ir giminaičių išsaugotų Jono ir Adolfo laiškų, rašytų Mamai ir broliui Petrui, išskirtinio dizaino knygą-albumą *Gyvenimo lai(š)kai.* Kultūros ministerija ją išrinko gražiausia 2019 metų knyga meninės ir dokumentinės fotografijos leidinių kategorijoje.

Ištraukos iš J. Meko laiškų Mamai – jie visi prasideda žodžiais Mieloji Mama:

Tu turbūt atsimeni, kad mes abu nebuvom jau taip rangūs, kai ateidavo sekmadienis, mes nelabai norėdavom eiti į bažnyčią. Bet dabar užaugom, ir proto daugiau įgijom, ir į bažnyčią einam gana dažnai. Mes dabar tikim ir žinom, kad be Dievo žinios ir plaukas nuo galvos nenukris. Ir jeigu kas nepatinka pasauly, tai žinom, kad mūsų pareiga, tai žinom, kad mūsų pareiga bandyti viską pataisyti, nes ir mes esame kalti dėl viso blogo kas pasaulyje dedas. (p. 65)

Mes krikštysim Ooną gruodžio vidury, prieš Kalėdas. Kunigas Dagys pakrikštys. Pasaulis yra labai gudrus pasidaręs, bet aš nenoriu būti gudresnis užu mūsų tatį, užu mūsų tėvą, ir tave, mama: aš visados pasiliksiu krikščionis, ir Oona bus krikščionė ir reformatė. (p. 101)

(Reformatas Petras Dagys, kilęs iš Peikštenių k., Biržų r., prieš karą tarnavo liuteronų parapijose Klaipėdos krašte, pasitraukė į JAV, ten kunigavo lietuvių išeivių parapijose. – D. G. past.)

Prieš tris savaites mes turėjom nedideles krikštynas, pakrikštijom Onutę, ji dabar jau protestantė, nors dar nieko neturi ko protestuoti. (p. 101)

Vasario 13 d. po albumo pristatymo Nacionalinio muziejaus konferencijų salėje.

D. Gudliauskienė

LERB Sinodas Vilniuje 1940 metais

1940 m. sausio 6-7 d. Vilniuje įvyko pirmas bendras Lietuvos evangelikų reformatų Bažnyčios ir Vilniaus Vienatos Sinodas.

Biržiečiai Vilniuje

1939 m. rugsėjo 17 d. SSRS įsiveržus į Lenkiją, o rugsėjo 19 d. užėmus Vilnių ir Vilniaus kraštą, 1939 m. spalio 10 d. buvo pasirašyta Lietuvos-SSRS sutartis. Pagal ją Lietuvai buvo grąžintas Vilnius ir dalis Vilniaus krašto. Atsirado galimybė po daugiau nei dviejų dešimtmečių dėl politinių aplinkybių perskirtai *Lietuvos Vienatai (Unitas Lithuaniae)* vėl susijungti.

1940 m. sausio 6 d. buvo sušauktas Vilniuje Nepaprastasis Sinodas: a*biejų skeveldrų bendras Sinodas Vilniuje, Lietuvos Ev. Reformatų bažnyčios lopšyje,* – taip rašoma to meto evangelikų spaudoje **Lietuvos evangelikų kelias.**

Lietuvos evangelikų reformatų laikraštis Sėjėjas Nr. 2 (1940 m. sausio 15 d.) taip aprašė Vilniuje įvykusį Nepaprastąjį Sinodą:

335-asis iš eilės, 22-asis nepriklausomoje Lietuvoje Sinodas pradėtas 1940 m. sausio mėn. 6 d. 11 val. pamaldomis Ev. Reformatų bažnyčioje Vilniuje, Lietuvos Reformacijos lopšyje.

Liturgiją atliko kun. Adomas Šernas, kariuomenės kapelionas, ir kun. Pov. Dilys, Vilniaus parapijos klebonas.

Pamokslus pasakė Lietuvos Generalinis Superintendentas prof. dr. P. Jakubėnas, imdamas pamokslo pamatan Jono 11, 51-52: *Jėzus turėjo mirti už tautą ir ne tik už tautą, bet kad ir surinktų vienybėn išsklaidytuosius Dievo vaikus.* Generalinis Superintendentas pabrėžė, kad mes turime ieškoti ne tai, kas mus skiria, bet kas mus vienija, Evangelijos pagrindu rasime bendrą kalbą.

Kitą pamokslą lenkų kalba pasakė Vilniaus Generalinis Superintendentas prof. dr. K. Kurnatauskas. Jojo tekstas 2 Kor 6, 3-4: *neduokime nė vienam jokio papiktinimo, kad mūsų tarnystė nebūtų peikiama, bet visame parodykime save, kaip Dievo tarnus.* Pamokslininkas ypatingai pabrėžė, kad per maždaug 370 metų buvome vienas kūnas ir viena dvasia. Du dešimtmečius buvome perskelti. Šiandien dėkojame Dievui ir džiaugiamės, kad vėl galime būti vienas kūnas ir viena dvasia.<...>.

Sinodo direktoriumi buvo išrinktas Žemės banko direktorius Petras Kregždė, Sinodo cenzoriumi – Vilniaus Gen. Superint. prof. dr. K. Kurnatauskas, sekretoriais: kun. A. Balčiauskas ir kun. M. Frankas.<....>.

Pamaldas paįvairino solistė Z. Strolienė, gražiai sugiedodama Hillerio *Maldą* ir Rachmaninovo *Kėlėsi Kristus.* Be to, kompoz. prof. K. Galkauskas gražiai išpildė solo ir vargonais savo kūrinį *Tėve mūsų.* <...>.

Nustatyti du distriktai: Vilniaus ir Biržų. Kolegijos prezidentu slaptu balsavimu trejiems metams išrinktas dr. Jokūbas Mikelėnas, viceprezidentu – Gen. Superint. prof. dr. K. Kurnatauskas, Kolegijos nariais: kun. Fr. Barnelis, kun. St. Neimanas, kun. A. Balčiauskas, kurat. direkt. Petr. Variakojis, advokatas kurat. Bol. Šiškovskis, ir kurat. mok. Alfr. Šlikas.

Kandidatais į Kolegiją išrinkti: kun. P. Dilys ir viceburm. kurat. P. Klybas.

P.S.

Vilniaus sugrąžinimo Lietuvai proga, Vilniaus reformatų bažnyčioje Sinodo metu buvo pakabinta Trispalvė. Apie tai sužinome iš 1977 metų sausio mėn. 17 d. lietuvių išeivių laikraštyje „Draugas“ patalpintos žinutės. Straipsnelyje apie lietuvių Protestantų sąjungos Kalifornijos valstijoje, Los Andžele, surengtą Kalėdų eglutės šventę, rašoma: scena buvo papuošta iš Lietuvos atgabenta trispalve (buv. 1940 metų Evang. Reformatų Bažnyčios sinode Vilniuje).

Vl. Jakubėnas

Kalba netaisyta

Pirmosios pamaldos vilniuje – prieš 30 metų

Sukako 30 metų, kai 1990 m. sausio 14 d. įvyko pirmosios pamaldos reformatams sugrąžintoje Vilniaus reformatų bažnyčioje – vėl buvo skelbiamas Dievo Žodis, giedamos garbės giesmės Viešpačiui...

Beveik 50 metų bažnyčia buvo išniekinta, paversta kino teatru Kronika, nudraskytos, sudaužytos atminimo lentos žymiems reformatams, nežinia kur išvežti vargonai, originalūs suolai, šviestuvai, išdaužytos grindys.

Tada – prieš 30 metų – sausio 14 dieną pamaldos vyko tikintiesiems sėdint ant kino teatro paliktų kėdžių, prie uždangstytų juodu pliušu langų, bet devizas Vienam Dievui garbė, jaunųjų reformatų Bareikių dėka, nors ir ant paprasto popieriaus lapo išrašytas, jau pasitiko tikinčiuosius...

Apie neeilinį įvykį Vilniuje rašė tuomet populiarus vilniečių dienraštis Vakarinės naujienos straipsnelyje PIRMOSIOS PAMALDOS:

Vakar vidurdienį suskambo senųjų Vakarų Europos meistrų bažnytinė muzika Vilniaus Evangelikų reformatų bendruomenės maldos namuose (buvusiame „Kronikos“ kino teatro pastate). Po daugelio metų pertraukos į pirmąsias pamaldas atėjo nemaža tikinčiųjų, įvairaus amžiaus žmonių. Pamaldas laikė kunigas Julius Norvila, laikinais vargonėliais grojo Edmundas Meškauskas.

Sausio 14-os dienos pamaldose pirmą kartą atskirą kūrinį – D. Bortnianskio Šventas Šventas Šventas pagiedojo 1989 metų pabaigoje vargonininko Edmundo Meškausko suburtas Vilniaus reformatų choras.

Nejučia prabėgo 30 metų, kai laisvai, savoje protėvių statytoje bažnyčioje, galime garbinti VIEŠPATĮ ir Jam liaupsės giesmes giedoti!

D. Gudliauskienė

In Memoriam

Doc. dr. Vaclovas BAGDONAVIČIUS

(1941.09.02–2020.03.22)

Šviesios atminties filosofo Vaclovo Bagdonavičiaus atminimui

Š. m. kovo 22-osios rytą, Vydūno gimimo dieną, staiga ir netikėtai sustojus širdžiai, mus paliko Vydūno draugijos garbės pirmininkas, nenuilstamas vydūnistikos puoselėtojas, retos erudicijos mokslininkas, nepaprastai šviesi, tauri ir kūrybinga asmenybė, filosofas dr. Vaclovas BAGDONAVIČIUS, ženkliai pasitarnavęs Vydūno kūrybinio palikimo, vydūnistikos idėjų sklaidai visoj Lietuvoje, Klaipėdos regione, nuoširdžiai palaikęs, konsultavęs ir asmeniškai dalyvavęs rengiant Klaipėdos universitete naująjį kultūros renginių ciklą „VYDŪNAS – TAUTAI IR VALSTYBEI".

Lietuva neteko krištolinės sielos, skaisčios sąžinės, gilaus proto, itin aukšto sąmoningumo sūnaus, filosofo, literatūrologo, Mažosios Lietuvos kultūros ir Vydūno kūrybinio palikimo tyrinėtojo bei propaguotojo, buvusio Vilniaus pedagoginio universiteto docento Vaclovo Bagdonavičiaus. Per visą savo gyvenimą ugdytą filosofo intelektą jis paskyrė Vilhelmo Storostos – Vydūno kūrybinio palikimo išsamiems moksliniams tyrinėjimams, kadangi buvo tvirtai įsitikinęs, jog būtent šiam Mažosios Lietuvos šviesuoliui pavyko išjausti, suprasti ir įžvelgti lietuvių tautos dvasinio atgimimo bei kultūrinės raidos perspektyvas.

Dr. Vaclovas Bagdonavičius tvirtai tikėjo, kad Vydūno šviesa, sklindanti jo raštų, įžvalgų bei idėjų pagalba, atves Lietuvos žmones į skaidresnį, laimingesnį ir sveikesnį gyvenimą. Todėl kaip išmanydamas, kaip išgalėdamas, jis stengėsi sukauptas žinias perduoti tautiečiams. Savo gausiais mokslininko-literatūrologo ir filosofo publicistiniais darbais, nenuilstančios energijos pagalba dr. V. Bagdonavičius sugebėjo suburti gausų Vydūno pasekėjų būrį. 1988 metais Jo iniciatyva ir pastangomis buvo įkurta **Vydūno draugija**, besirūpinanti vydūniškųjų humanistinių pažiūrų puoselėjimu, Vydūno rašytinio palikimo įamžinimu ir sklaida. Ši visuomeninė organizacija, pradėjusi savo veiklą sovietmečiu, tebeveikia iki šiol. Jos švietėjiška veikla neleido Vydūno idėjoms dulkėti bibliotekų lentynose, nuolatos žadino visuomenę, kvietė tautiečius ieškoti skaidresnės, dvasingesnės gyvensenos galimybių.

Dr. V. Bagdonavičiaus vadovaujamos **Vydūno draugijos** aktyvios veiklos dėka Vydūno skleidžiami šviesos spinduliai pasiekė bei ženkliai įtakojo Klaipėdos universiteto veiklą. Per pastaruosius dvidešimt metų jau tapo gražia tradicija kasmet, kovo 22 dieną Klaipėdos universitete paminėti Vilhelmo Storostos – Vydūno gimtadienį. Šia proga Klaipėdos universitete organizuojamos mokslinės – praktinės konferencijos ***Į sveiką gyvenseną ir skaidrę būtį Vydūno keliu*** bei kiti renginiai jau tapo ne tik uostamiesčio, bet ir visos šalies šventė, į kurią gausiai susirenka svečiai iš Klaipėdos, kitų šalies miestų, užsienio. Daugybę metų Vydūno garbei skirtuose renginiuose dr. Vaclovas Bagdonavičius būdavo širdimi ir varikliu, skaitydavo pagrindinį mokslinės konferencijos pranešimą, paliesdamas svarbiausius Vydūno suformuluotus mūsų tautos ideologinės raidos klausimus.

Net sunku patikėti, jog būtent kovo 22 dieną, minint Vilhelmo Storostos Vydūno 152-ąjį gimtadienį, Lietuva neteko bene profesionaliausio vydūnistikos propaguotojo, garbaus mokslininko, filosofo Vaclovo Bagdonavičiaus?!.. Tai skaudi netektis ne tik gerbiamo Vaclovo giminėms, artimiesiems, bet ir visai mūsų tautai, didžiulis praradimas, kurio atstatyti nepavyks niekam. Su giliu liūdesiu reiškiame nuoširdžią užuojautą visiems, kam buvo artimas ir brangus šis tyros sielos Žmogus.

Klaipėdos universiteto rektorius prof. dr. Artūras Razbadauskas, akademinė bendruomenė, KU Sveikatos mokslų fakulteto, STIMC specialistas Juozas Ivanauskas, LR Seimo narys, KU prof. dr. Algimantas Kirkutis

Nuoširdžiai užjaučiame sūnų Arvydą, marčią Dalią, vaikaites Gintvilę ir Aistę.

„Reformatų žinia" leidėjai

Prisimenant bažnyčios dvasininkus

Kas tiki mane, tas bus gyvas, nors ir mirtų

Gen. superintendentas kun. Stasys NEIMANAS 1899 03 04-1995 03 17

Šiais žodžiais prieš 25 metus išeivijos lietuviai Čikagoje, Tėviškės liuteronų parapijos bažnyčioje, atsisveikino su ev. reformatų Bažnyčios generaliniu superintendentu kun. Stasiu Neimanu (1899 03 04-1995 03 17), net 65-eris gyvenimo metus paskyrusiu Dievo Žodžio skelbimui Lietuvoje ir išeivijoje. Iki savo amžiaus pabaigos Jis buvo ypatingai susirūpinęs Lietuvos ev. reformatų Bažnyčios problemomis ir jos tolesniu likimu.

Kun. St. Neimanas buvo labai aktyvus bažnytinės spaudos darbuotojas. Beveik kiekviename išeivijos lietuvių leistame žurnale *Mūsų sparnai* galime rasti pamokslų, homilijų, įdomių straipsnių apie mūsų Bažnyčios istoriją ir kitokios medžiagos, kuri mums, reformatams, yra neįkainojama vertybė.

Stasys Neimanas gimė Papilyje, Biržų raj., didelėje – keturi sūnūs ir šešios dukros – kunigo Adolfo ir Marijos Grinfesaitės Neimanų šeimoje paskutiniuoju vaiku – pagranduku. Kolegos dvasininkai kunigo Adolfo Neimano sūnų Stasį kartais vadindavo *Benjaminčiku* – kaip Senojo Testamento Dievo žmogaus Jokūbo jauniausiąjį mylimos žmonos Rachelės sūnų.

1911 m. Stasys pradėjo lankyti Biržų pradžios mokyklą, vėliau mokėsi Rygos gimnazijoje.

Pirmojo pasaulinio karo metais, artėjant frontui, 1915 m. šeima pasitraukė į Rusijos gilumą – Semipalatinską, kur gyveno sesuo Ona su šeima. Ten jos vyras Jonas Yčas buvo paskirtas gimnazijos inspektoriumi.

1918 m. Semipalatinske Stasys Neimanas baigė gimnaziją. 1918-1919 m. studijavo Tomsko universitete teisę, mokslą teko nutraukti užėjus bolševikams. Studijų metais, kaip ir broliai, pateko į sovietinės revoliucijos ir ateistinės propagandos sūkurį. 1921 m. atsiradus galimybei grįžti į Lietuvą, tik tėvas ir šeimos moterys susiruošė namo. Bet, belaukiant išvykstančio lietuvių tremtinių ešelono, tėvas kun. Adolfas Neimanas, paskiepytas nuo choleros, suserga ir miršta. Moterys grįžta į Biržus vienos. Broliai pasimetė Rusijos revoliucijos audrose. Po kelerių metų tik vienintelis iš sūnų Stasys pargrįžta į Lietuvą. Kurį laiką ūkininkauja prof. dr. Jono Yčo ūkyje.

1923-1925 m. Stasys Neimanas mokytojavo Panevėžio gimnazijoje. Nors to meto Lietuvos inteligentijos sluoksniuose vyravo materialistinė pasaulėžiūra, bet tėvų įdiegta religinio pamaldumo dvasia nebuvo visai išblėsusi Stasio širdyje. Jis pajunta vidinį pašaukimą darbui Dievo vynuogyne ir įstoja į 1925 metais įsteigtą Evangelikų teologijos fakultetą Kauno Vyt. Didžiojo universitete. 1929 m. baigus Teologijos fakultetą, Stasys Neimanas Reformatų Bažnyčios Sinodo birželio mėn. buvo ordinuotas diakonu ir paskirtas kun. Jonui Šepečiui padėjėju Papilio parapijoje. 1930 m. paskiriamas į Nem. Radviliškį kun. Adomo Šerno priežiūroje. 1931 m. Stasys Neimanas buvo ordinuotas kunigu ir paskiriamas į Nem. Radviliškio parapiją klebonu. 1936 m. lapkričio 19 d. išrinktas LERB kolegijos nariu.

Kun. Stasys Neimanas buvo vedęs Kazimierą Rimkevičiūtę (1901-1984), su kuria 56 bendro gyvenimo metus dalinosi šeimos džiaugsmais ir rūpesčiais, išaugino dukras Margaritą ir Ievą bei sūnus Stasį ir Joną.

Užėjus karo audroms, kun. St. Neimanas su žmona Kazimiera ir keturiais mažamečiais vaikais, bijodami naujosios valdžios represijų, pasitraukė į Vokietiją. Čia tuoj pat pradėjo aktyvią bažnytinę ir visuomeninę veiklą: lankė po karo pasitraukusius parapijiečius – reformatus, rūpinosi evangelikų organizuotos veiklos atstatymu. Buvo vienas iš iniciatorių, kurie 1946 m. gegužės 30 d. sušaukė išeivių evangelikų suvažiavimą Hanau mieste, buvo išrinktas į Laikinąją Lietuvos evangelikų vyriausiąją Bažnyčios tarybą, o 1946 m. lapkričio 9-10 d. d. Lebenstadte įvykusiame ev. liuteronų ir reformatų Bažnyčių atstovų bendrame Sinode – į Vyriausiąją lietuvių evangelikų Bažnyčios tarybą. Joje darbavosi iki 1948 m. gruodžio 8 d., kol reformatai ir liuteronai įsteigė savarankiškas organizacijas. 1949 m. kun. St. Neimanas dalyvavo antrajame išeivijos lietuvių ev. reformatų Sinode.

Po poros metų praleistų karo pabėgėlių stovyklose, prasideda emigracija į užjūrį. Pabaltijiečių stovyklų reformatų mažėja, dauguma apleidžia Europą.

Kun. Stasys Neimanas dar kurį laiką susilaiko nuo kelionės į Amerikos žemyną, vis tikėdamas, kad pasikeis politinė padėtis ir galės grįžti į gimtąjį kraštą. Bet padėčiai Lietuvoje nesikeičiant, apsisprendžia ir 1950 m. kovo mėnesį su žmona, dukromis ir sūnumis išvyksta į JAV. Netrukus Čikagos lietuvių reformatų buvo pakviestas kunigauti į naujai įsisteigusią parapiją, tapo ilgamečiu šios parapijos klebonu. Parapija įsigijo nuosavą bažnyčią. Joje kun. Stasys Neimanas daug metų skelbė Dievo Žodį, ištikimai atliko dvasininko pareigas. Retkarčiais Jis pavaduodavo ir kitus dvasininkus, laikydamas pamaldas lietuvių liuteronų Ziono ir Tėviškės parapijų bažnyčiose.

1953 metais išeivijos ev. reformatų Sinodas kun. St. Neimaną išrinko Lietuvos ev. reformatų Bažnyčios superintendentu ir 1954 m. Sinode buvo iškilmingai ordinuotas šioms pareigoms. 1966 m. Vokietijoje mirus LERB gen. superintendentui dr. prof. kun. Konstantinui Kurnatauskui (1878 04 09-1966 02 03), šios pareigos buvo patikėtos kun. St. Neimanui.

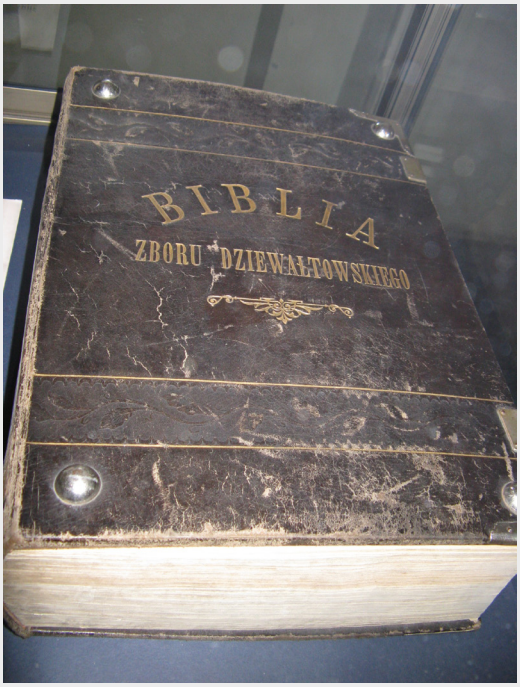
Mirė gen. superintendentas kun. Stasys Neimanas 1995 m. kovo 17 d. Evanstone, JAV, palaidotas Čikagos Lietuvių tautinėse kapinėse, kuriose prieš 11 metų buvo palaidota Jo ištikimoji žmona Kazimiera.

Pasinaudota Valterio Bendiko nekrologu „Palydėtas amžinam poilsiui“,

„Draugas“ 1995 04 20

Dėl tikėjimo jis ir miręs mums kalba (Hbr 11,4)

Superintendentas kunigas Aleksandras Rapolas MOČIULSKIS 1790-1866

Deltuvos Biblija

Prieš 230 metų, 1790-ųjų sausio 6-ąją, Švobiškyje, gimė evangelikų reformatų Bažnyčios Žemaitijos distrikto superintendentas kunigas Aleksandras Rapolas MOČIULSKIS, reformatų tikėjimo literatūros autorius ir leidėjas. Mirė 1866 m. rugsėjo 9 d. Biržuose. Palaidotas senosiose Kubilių kapinėse.

Aleksandras Rapolas Močiulskis (Moczulski) buvo kilęs iš giminės, kurios net penkios kartos kunigų tarnavo Lietuvos evangelikų reformatų Bažnyčioje. Vieną iš jų, reformatų kunigą Andrių Močiulskį, gimusį 1713 m. Biržuose ir kunigavusį Nem. Radviliškyje, 1754 09 04 m. peiliu nudūrė katalikų kunigas Pranas Rubavičius.

Kun. A. R. Močiulskis gimė 1790 m. sausio 6 d. Švobiškyje, kur tuo metu kunigavo jo tėvas Adomas Močiulskis. Kun. Adomo Močiulskio rūpesčiu buvo pastatyta Švobiškyje klebonija, pradėti naujos mūrinės (dabartinės) Švobiškio reformatų bažnyčios statybos darbai.

Aleksandras pradinį išsilavinimą tikriausiai gavo Kelmės parapijinėje mokykloje, įkurtoje didikų Gruževskių 1601 metais. O toliau, matyt, mokėsi tuo metu dar veikusioje, reformatų Sinodo išlaikomoje, Kėdainių gimnazijoje.

Teologijos mokslus Aleksandras Močiulskis studijavo 1809 m. Marburgo (Vokietija), o nuo 1810 metų – Karaliaučiaus universitete, kurį 1814 m. baigė ir Sinodo buvo paskirtas adjunktu (kunigo padėjėju) į Kelmę, pas savo tėvą senjorą Adomą Močiulskį. Tais pačiais metais, Sinodo nutarimu, lektoriumi jį ordinavo tėvas – Žemaitijos distrikto senjoras Adomas Močiulskis. 1815 m. liepos 4 d. Sinodo Vilniuje metu, po egzamino, ordinuotas diakonu ir, labai stingant dvasininkų, iškart kunigu. Kun. Aleksandras Rapolas Močiulskis Kelmėje, kartu su tėvu senjoru Adomu Močiulskiu, tarnavo 1814-1816 metais.

1816 metais Sinodas Kėdainiuose A. R. Močiulskį paskyrė kunigauti į Deltuvą. 1816-1829 metais jis – Deltuvos reformatų bažnyčios pamokslininkas, o 1829-1830 metais jau tarnauja Kėdainių reformatų bažnyčioje. Deltuvai kun. Aleksandras Močiulskis paliekamas kaip vizituojantis parapiją du kartus per metus, be to, jis dar Sinodo paskiriamas ir Žemaitijos distrikto kasininku. 1830-1832 metais vėl Sinodo paskiriamas Deltuvos bažnyčios klebonu.

1833 m. išrenkamas Vilniaus distrikto konsenjoru, 1834 m. – jau Žemaitijos distrikto konsenjoru, o nuo 1837 m. – Žemaitijos distrikto superintendentu. Gyveno Biržuose ir kartu su sūnumi – kunigu Albertu Konstantinu Močiulskiu (1826-1887) aptarnavo Biržų reformatų parapiją. Mirė 1866 m. rugsėjo 9 d. Biržuose. Palaidotas senosiose Kubilių kapinėse.

Rusijos carinė valdžia kun. Aleksandrą Močiulskį buvo paskyrusi cenzūruoti Lietuvos ev. reformatų leidžiamas knygas.

Jis pats 1861 m. išleido naujai parengtą, pataisytą *Trumpą katekizmą arba Pamoksley apie wierą szwentą Krikszcioniszką*, kurį išspausdino Mintaujoje. Jo rūpesčiu, ten pat, 1863 m. išspausdinta ir gan didelės apimties (268 p.) dar 1818 metais kun. Samuelio Nerlicho parengtą knygą *Summa, arba Trumpas iszguldimas Ewangeliu szwentu.*

Kun. A. R. Močiulskis taip pat parengė ir išleido penkias knygeles, skirtas jaunimui: *Atsimnima da geroje adijnoje, Nusidawimas biedna Joniuka, Paisivertimas grieszna żmogaus ing Djewą, Wartojimas arba Meginimas patis sawę* (visos 1863 m.) ir *Gromata Naszlaitela ing sawa miela Yszganitoja* (1865 m.). Visos šios knygelės, neįvardijant autoriaus, buvo išspausdintos Eislebene (Vokietija), bet nurodyta, kad Rygoje, nes 1864 m. rugsėjo 6 d., raštu, carinės Rusijos Vilniaus generalgubernatorius Kaufmanas buvo uždraudęs lietuvišką spaudą lotyniškais rašmenimis. Dėl to A. R. Močiulskio parengtame ir 1895 metais, jau galiojant spaudos draudimui, išleistame Heidelbergo katekizme *(Heidelberskas Katekizmas)* irgi nurodyti suklastoti – 1857-ieji – išleidimo metai.

Lietuvos reformatų Bažnyčia – *Unitas Lithuaniae* – po Lietuvos – Lenkijos valstybės (Abiejų Tautų respublikos) žlugimo ir įjungimo į carinės Rusijos sudėtį, kad galėtų egzistuoti, buvo priėmusi nutarimą rodyti politinį lojalumą valdžiai, nesivelti į jokius *smutus.* Kunigas Aleksandras Rapolas Močiulskis, kaip ir jo sūnus kun. Konstantinas Močiulskis, kun. Oskaras Kurnatauskis rusų valdžios buvo apdovanoti medaliais *za usmirenie polskago miateža.*

D.Gudliauskienė

A. Mažiulis Močiulskis Aleksandras Rapolas / Lietuvių enciklopedija t. 19 Boston 1959, p. 89–90;
Aleksandras Rapolas Močiulskis / J. Kregždė/ Lietuvos reformatų raštija Chicago 1978, p. 120–22.

www.epaveldas.lt/vbspi/biDetails.do?libisId=C10000504645
www.birzai.rvb.lt/lt/krastotyra/87-sukaktys-ir-datos
www.ref.lt/istorija/415-evangeliko-tapatybe-konfesine-atmintis-ir-baznycios-politikos-pagrindai-i-dalis

Kunigaikščiai Radvilos, jų istorija ir paveldas

Nacionalinio muziejaus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmuose **2019 m. spalio 10 d.** buvo atidaryta paroda *Radvilos. Kunigaikščių istorija ir paveldas*, veikusi iki 2020 metų sausio 12 dienos. Pirmą kartą Lietuvoje taip plačiai buvo pristatyta viena iškiliausių LDK didikų giminių.

Prieš parodos atidarymą vykusioje spaudos konferencijoje unikalią ekspoziciją pristatė kunigaikštis Motiejus Radvila (Maciej Radziwill), vienas iš parodos organizatorių Valdovų rūmų muziejaus direktorius dr. Vydas Dolinskas, parodos kuratoriai – Varšuvos karališkosios pilies muziejininkas prof. habil. dr. Przemysławas Mrozowski, Valdovų rūmų muziejaus Parodų ir leidybos skyriaus vedėjas Marijus Uzorka, taip pat Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekos direktorius dr. Sigitas Narbutas ir Lietuvos kultūros tarybos pirmininkė Daina Urbanavičienė.

Tai ne tik mano giminės istorijos, bet ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorijos paroda.

Pagaliau namie. Nors šie rūmai, tiesą sakant, niekuomet nepriklausė Radviloms, netoli buvo bene devynios Radviloms priklausiusios rezidencijos. Radvilos dažnai viešėdavo pas Lietuvos didžiuosius kunigaikščius. Ir dabar čia svečiuojamės vėl kartu su savo protėviais, – taip sakė iš Lenkijos atvykęs kunigaikštis Motiejus Radvila.

Radvilų giminė ir jos palikimas labai didelis, parodai buvo ruoštasi senai ir ji buvo rengta ne vienerius metus. *Parodoje yra eksponatų, kurių lietuviai, lenkai nematė beveik 400 metų*, – taip džiaugdamasis, pavykus įgyvendinti sumanymą, sakė Valdovų rūmų direktorius V. Dolinskas.

Parodos atidaryme dalyvavo Lietuvos Respublikos Prezidentas Gitanas Nausėda su žmona Diana, pasakęs sveikinimo žodį ir padėkojęs iniciatoriams ir organizatoriams: Valdovų rūmų muziejaus vadovams bei kolekcininkui, mecenatui kunigaikščiui Motiejui Radvilai.

Parodai per 350 eksponatų – vertybių buvo suvežta iš bemaž 40 įvairių institucijų ir privačių kolekcijų, esančių 7 pasaulio valstybėse (Lietuva, Lenkija, Baltarusija, Ukraina, Vokietija, Prancūzija, Izraelis). Tarp jų buvo ir Biržų krašto muziejaus *Sėla* eksponatų: Biržų pilies rūmų kokliai su Kristupo Radvilos Perkūno, Liudvikos Karolinos Radvilaitės inicialais, Boguslavo Radvilos monograma bei rūmų puošybos architektūrinės detalės iš smiltainio ir vietinio dolomito.

Be šių – biržietiškų artefaktų, parodoje taip pat buvo eksponuojami liturginiai Biržų evangelikų reformatų bažnyčios indai su kunigaikščių Radvilų atributika. Iš Kėdainių reformatų bažnyčioje esančio Radvilų mauzoliejaus buvo atvežtas Elžbietos Radvilaitės karstelis, deja, Jonušo Radvilos sesytės palaikų ten jau senai nebėra... Iš Kėdainių krašto muziejaus buvo atvežtas Lietuvos etmono bei Vilniaus vaivados Jonušo Radvilos įkapinis rūbas.

Lietuvos didžiojo etmono, rūmų maršalkos ir Vilniaus kašteliono Jurgio Radvilos – Mikalojaus Radvilos Rudojo ir Barboros Radvilaitės tėvo – portretas iš „laurų vainiko“ serijos. Nežinomas dailininkas, 1733–1737. Varšuvos nacionalinis muziejus

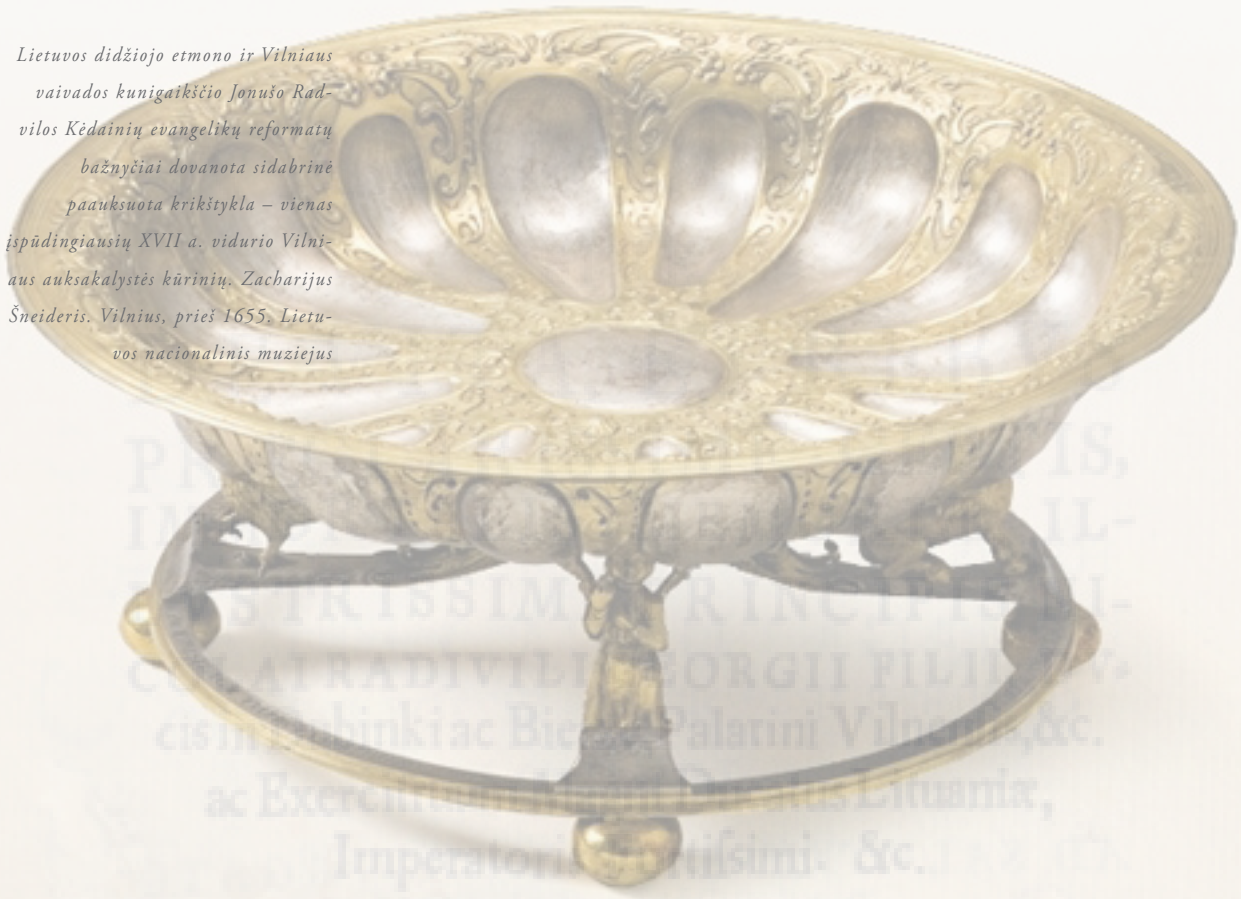
Viršutinė Lietuvos didžiojo kanclerio ir maršalkos Mikalojaus Radvilos Juodojo šarvų dalis. Prabanga šarvai prilygsta Europos valdovų šarvams. Panašius šarvus pas tą patį meistrą užsisakė ir Lietuvos didysis kunigaikštis bei Lenkijos karalius Žygimantas Augustas, bet Radvilos šarvai yra labiau dekoruoti ir sudaryti iš daugiau dalių. Kuncas Lochneris (Kunz Lochner), Niurnbergas, apie 1555. Vienos meno istorijos muziejus.

Vilniaus vaivados ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės didžiojo etmono Jonušo Radvilos buožė – turkiais papuoštas kariuomenės vado simbolis. Turkija, XVII a. Kunigaikščio Motiejaus Radvilos kolekcija

Parodoje galima buvo pamatyti ir XVIII amžiaus Radvilų vėliavą, kuria, ir šiais laikais kai kas nors iš šeimos narių miršta, apdengiamas karstas.

Eksponatai buvo išdėstyti penkiose salėse ir keliose jas jungiančiose erdvėse. Buvo plačiai nupasakota Radvilų genealogija, giminės išskirtinė padėtis, prestižas, jų didybę atsispindintys meno kūriniai. Kartu su iškiliausių Radvilų portretais buvo eksponuojami įvairiapusę valstybinę veiklą iliustruojantys dokumentai, meno vertybės, kariniai atributai, leidiniai bei žemėlapiai ir kiti reliktai. Radvilų vykdyta vedybinė politika leido jiems susigiminiuoti ne tik su iškiliausiomis Lietuvos arba Lenkijos didikų giminėmis, bet ir tuo metu Europą valdžiusiomis dinastijomis. Todėl parodoje buvo plati Radvilaičių ir Radvilienių portretų galerija.

Vienoje iš salių kabojo didžiulis giminės valdų žemėlapis, patvirtinantis, kad Radvilos, keliaudami po Lietuvos Didžiąją Kunigaikštystę, neieškojo svetimos pastogės, o visada galėjo apsistoti tik savo dvaruose ir rūmuose.

Lietuvos didžiojo etmono ir Vilniaus vaivados kunigaikščio Jonušo Radvilos Kėdainių evangelikų reformatų bažnyčiai dovanota sidabrinė paauksuota krikštykla – vienas įspūdingiausių XVII a. vidurio Vilniaus auksakalystės kūrinių. Zacharijus Šneideris. Vilnius, prieš 1655. Lietuvos nacionalinis muziejus

Parodos metu Valdovų rūmuose vyko visa eilė renginių – paskaitų, diskusijų apie Radvilas kaip šalies faktinius valdovus, kurie užimdavo aukščiausius LDK postus, pereinančius iš kartos į kartą, į jų nuomonę atsižvelgdavo valdovai, karalius Žygimantas Augustas atsistodavo, kai į menę įžengdavo Mikalojus Radvila Juodasis, tuo priversdamas ir kitus didikus atsistoti ir atiduoti pagarbą... .

2019 m. spalio 11 d. paskaitą *Meninės Radvilų fundacijos* skaitė žymus meno istorikas, istorinės ikonografijos tyrinėtojas, vienas iš šios parodos koncepcijos kūrėjų ir įgyvendintojų prof. habil. dr. Pšemyslavas Mrozovskis (Przemysław Mrozowski), ilgametis Varšuvos karališkosios pilies darbuotojas bei vienas iš šio muziejaus vadovų, Varšuvos kardinolo Stefano Višinskio universiteto profesorius. Paskaitą jis iliustravo skaidrėmis.

Radvilų giminės meno ir kultūros lobyną kūrė ir kaupė ištisos kartos: Mikalojus Juodasis ir Mikalojus Rudasis, Mikalojus Kristupas Našlaitėlis ir Kristupas Perkūnas, jo sūnūs Kristupas II ir Jonušas, vaikaitis Boguslavas bei Juodojo šakos ainiai Albertas Stanislovas, Mykolas Kazimieras Žuvelė ir Karolis Stanislovas Mielasis Pone bei kiti šios garsiosios giminės atstovai.

2019 m. spalio 23 d. kultūros vakare *Tame varde atpažįstama Lietuva.* Radvilos ir valstybė prof. dr. Rimvydas Petrauskas (Vilniaus universitetas), prof. dr. Raimonda Ragauskienė (Lietuvos istorijos institutas, Vilniaus universitetas), dr. Gintautas Sliesoriūnas (Lietuvos istorijos institutas), prof. dr. Ramunė Šmigelskytė-Stukienė (Lietuvos istorijos institutas, Vytauto Didžiojo universiteto Švietimo akademija), dr. Jolanta Karpavičienė (Valdovų rūmų muziejus) dalinosi mintimis apie tai, kaip, kokiomis aplinkybėmis XVI a. iškilo bei šalies valdančiame elite įsitvirtino pirmoji Radvilų giminės karta, istorikų vadina auksine karta, o jos ainiai – jau apibrėžiami kaip sidabrinė generacija. Kaip Radvilos pasiekė, kokie veiksniai lėmė svaigią šios giminės karjerą ir lyderystę daugelyje sričių ilgus metus, iš kartos į kartą perduodant pareigybes, titulus.

Vaizdžiai sakoma, kad Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės raidos neįmanoma pažinti be didikų Radvilų istorijos, o šios iškilios giminės istorija glaudžiai susijusi su visos šalies plėtra. Neatsitiktinai pirmosios spausdintos Lietuvos istorijos lotynų kalba autorius Albertas Vijūkas-Kojalavičius kitame savo kūrinyje – 1653 m. išleistame *Radvilų metraštyje* (jis buvo eksponuojamas parodoje) – šios giminės istoriją taikliai pavadino *Lietuvos istorijos santrauka.*

Diskusijoje buvo aiškinamasi kokias valstybės raidos negandas teko išgyventi dviejų šios giminės šakų atstovams XVII a. antroje pusėje ir XVIII a. pradžioje, kokios priežastys nulėmė giminės galybės saulėlydį XVIII a., bet giminė vis dėlto neišnyko, jos ainiai gyvena ir mūsų laikais.

2019 m. lapkričio 28 d. į Valdovų rūmus Renginių salę pakvietė kultūros vakaras *Radvilos ir Reformacija.*

Siekiant atskleisti Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės diduomenės istoriją, neįmanoma apeiti jos santykio su religija temos. Garsiausios ir galingiausios didikų giminės vienos šakos kelios kartos nuo XVI a. vidurio pasuko Reformacijos keliu.

Vakare habil. dr. Ingė Lukšaitė (Lietuvos istorijos institu-

Būsimojo Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės didžiojo etmono ir Vilniaus vaivados, Kėdainių unijos su Švedija iniciatoriaus, kunigaikščio Jonušo Radvilos jaunystės portretas, sukurtas garsaus flamandų dailininko Davido Beli (David Bailly). Lerida, 1632. Vroclavo nacionalinis muziejus.

Kotrynos Potockytės-Radvilienės ir Marijos Lupu-Radvilienės, Lietuvos didžiojo etmono ir Vilniaus vaivados kunigaikščio Jonušo Radvilos žmonų, portretas. Priskiriama Johanui Šrėteriui (Johann Schrötter), 1646. Baltarusijos Respublikos nacionalinis dailės muziejus

tas), prof. dr. Deimantas Karvelis (Vytauto Didžiojo universiteto Švietimo akademija) ir prof. dr. Aivas Ragauskas (Vilniaus universitetas) gvildeno, siekė atskleisti, kaip keitėsi Radvilų požiūris į įvairių sluoksnių Reformacijos šalininkus, koks iškiliosios giminės atstovų santykis buvo su gimtosios kalbos vartojimu bažnyčioje, kaip kūrėsi ir veikė evangeliškos bendruomenės Radvilų valdose. Pasinaudodama proga habil. dr. I. Lukšaitė paragino vakaro dalyvius aukoti Lietuvos Reformacijos ir lietuviškos raštijos pradininkų paminklo statybai, šitaip įprasminant ir garbingos Radvilų giminės minties palikimą mūsų sostinėje.

2019 m. gruodžio 12 d. vykusio kultūros vakaro *Radvilos. Nuo Dubingių iki Biržų ir Kėdainių* idėja – pristatyti šių trijų Radvilų rezidencijų istoriją, paveldą, jo aktualizavimą šiandien, valdų tarpusavio jungtis bei kiekvienos jų išskirtinumą. Į vakarą buvo pakviesti Biržų krašto muziejaus Sėla muziejininkai, pristatę Biržų kunigaikštystę, pilis ir valdytojus Radvilas, Kėdainių krašto muziejaus direktorius Rimantas Žirgulis, prof. dr. Albinas Kuncevičius (Vilniaus universitetas), kalbėjęs apie Dubingių piliavietę ir ten atliktus archeologinius tyrimus, vakarą moderavo dr. J. Karpavičienė.

Biržiečiai padarė originalų vaizdu paremtą pranešimą, parengtą 2013-2016 m. sukurto TV laidų ciklo regioninėms televizijoms *Radvilų Biržai. Pasižvalgymai po buvusią kunigaikštystę* (scenarijaus autorė E. Lansbergienė, režisierius S. Pučinskas) pagrindu. Apie Biržus buvo pasakojama Radvilų istorijos tyrinėtojų, ekspertų lūpomis.

Muziejaus direktorius G. Butkevičius ir pavaduotoja E. Lansbergienė dalyvavo diskusijose, kurių metu bandė įrodyti Biržų pranašumą lyginant su oponuojančiais Kėdainiais ir Dubingiais. Renginio lankytojai turėjo įminti įvairias istorines mįsles (pvz., kokia tarme kalbėjo lietuviškai mokėjęs

Jonušas Radvila arba į kurį Biržus valdžiusį Radvilą labiausiai panašus šiandieninis Biržų pilies valdytojas). Patys smalsiausi buvo pakviesti keliauti per Biržų kunigaikštystę – sužaisti stalo žaidimą – ir pasidalyti keliaujant patirtais nuotykiais.

Kultūros vakaras sulaukė didžiulio susidomėjimo; Valdovų rūmų didžioji renesansinė salė, talpinanti per 300 žiūrovų, buvo pilnutėlė. Tarp žiūrovų buvo ir pulkelis biržiečių, kuriems kelionę į sostinę organizavo Biržų turizmo informacijos centras, bei dar didesnis pulkas Vilniaus biržiečių, neužmirštančių savo krašto istorijos. Susidomėjimo sulaukė ir Biržų kunigaikštystės pristatymas – po renginio biržiečiai dar turėjo atsakinėti į vakaro dalyviams iškilusius klausimus.

Gruodžio 19 d. LDK valdovų rūmuose į kultūros vakarą *Kodėl tik Barbora? Veikliosios Radvilų moterys* susirinkusiai gausiai publikai ryškiausias Renesanso ir baroko Radvilaites bei Radvilienes pristatė istorikai dr. Nelija Kostinienė, dr. Jolita Sarcevičienė, Eimantas Gudas ir dr. Deimantas Karvelis.

Apie XVI a. gyvenusią Oną Radvilaitę-Kiškienę-Sadovskienę (1525–1600) istorikė dr. N. Kostinienė sakė, kad ši asmenybė tarp savo amžininkų buvo pelniusi apkalbų ir dėmesio aureolę – kaip ir jos garsioji giminaitė Barbora Radvilaitė. Ona buvo Mikalojaus Radvilos, Šventosios Romos imperijos kunigaikščio, anūkė. 1542 m. mirus tėvui, Ona buvo sužadėta su Stanislovu Kiška, už kurio ištekėjusi ji, vyriausioji sesuo šeimoje, atnešė didelį kraitį. Abu sutuoktiniai buvo karšti protestantai, rengę sinodus, diskusijas, statę mokyklas. 1554 m. miręs Stanislovas Kiška savo testamente nurodė, kas turės rūpintis vaikais. Svarbiausiuoju globėju buvo paskirtas Mikalojus Radvila Juodasis, artimas karaliaus Žygimanto Augusto bičiulis, ir su juo Ona puikiai sutarė dėl savo vaikų auklėjimo ir mokslo. Vyresnysis sūnus Jonas mokslams buvo labai gabus, tačiau kitam sūnui lemtis pagailėjo sveikatos – jis buvo kurčnebylys.

Istorikas dr. D. Karvelis, pasakodamas apie XVII a. gyvenusią Liudviką Karoliną Radvilaitę (1667–1695), apgailestavo, kad ši jauna moteris, turtingiausia XVII a. Europos nuotaka, iki šiol nėra sulaukusi nė vienos knygos apie save. Liudvika Karolina, gimusi Karaliaučiuje, dar kūdikystėje tapo našlaite: mamos neteko būdama vieno mėnesio amžiaus, o sulaukusi vienų metukų – ir tėvo. Liudvika Karolina laikoma paskutine protestantiškosios Biržų-Dubingių šakos palikuone, nes mirė būdama tik 28-erių metų amžiaus, nepalikusi sūnų.

Liudvikos Karolinos dviejų santuokų istorija nuskambėjo visoje Europoje. Ji būtų galėjusi tapti Anglijos ir Lenkijos karaliene, tačiau rinkosi meilę, eidama prieš srovę. Jos tėvas Boguslavas Radvila vedė savo dukterėčią Oną Mariją

Lenkijos karalienės ir Lietuvos didžiosios kunigaikštienės Barboros Radvilaitės portretas. Lukas Kranachas jaunesnysis (Lucas Cranach der Jüngere), apie 1553–1556. Krokuvos nacionalinis muziejus, Kunigaikščių Čartoriskių fondas.

Radvilaitę (pusbrolio Jonušo dukrą), kuri, ištekėjusi už jo, tapo Radviliene. Boguslavas, jausdamas artėjančią mirtį, surašė edukacinę instrukciją, kaip ugdyti ir lavinti dukterį Liudviką Karoliną. Jos auklė turėjusi būti vieniša, vidutinio amžiaus moteris, bajorų kilmės, ne girtuoklė. Mergaitę numatyta auklėti evangelinio tikėjimo dvasia. Boguslavas rašė: *Kai tik ji sulauks tokio amžiaus, kad gali skaityti, iškart kasdien būtinai turi perskaityti po du skyrius iš Knygų knygos – Biblijos. Iš Senojo Testamento kai kuriuos skyrius gali praleisti....* Du kartus per savaitę ji turėdavusi melstis su asmeniniu kunigu. Juo tapo garsusis biržietis Mikalojus Minvydas, prisidėjęs prie lietuviškosios raštijos kūrimo.

Per neilgai trukusią antrąją santuoką Liudvika pagimdė keturias dukras. Iš jų išgyveno tik viena. Nors ir ištekėjusi už vyro kataliko, Liudvika Karolina visą gyvenimą išliko uolia protestante. Ji susirašinėjo su reformatais ir jais rūpinosi. Kai 1682 m. jėzuitai sugriovė evangelikų Bažnyčią, įsteigė 12 stipendijų gabiems Lietuvos protestantų jaunuoliams studijuoti Heidelberge, Berlyne, Karaliaučiuje ir kt. Ji prisidėjo prie 1681 m. lietuviškojo katekizmo išleidimo, rūpinosi, kad etninėse lietuviškose žemėse kunigai pamokslautų lietuviškai. 5000 auksinų Liudvikos Karolinos Radvilaitės testamente buvo skirta Naujojo Testamento vertimui, išleistam 1701 m. Apie jos mirtį Lietuvos raštijos veikėjas Samuelis Bitneris rašė: *Griuvo galingas bokštas, be kurio Dievo bažnyčios šiame krašte virsta apgailėtinais griuvėsiais...*

Istorikė dr. J. Sarcevičienė pasakojo jau apie katalikiškos Radvilų šakos atstovę, XVIII a. gyvenusią Teofilę Konstanciją Radvilaitę-Moravską (1738–1818), išgarsėjusią nesuvaldomu būdu ir aistra kelionėms, kurias, keliaudama po Europą, aprašė dienoraštyje.

2020 m. sausio 9 d. paskaitą *Kunigaikščiai Radvilos ir Vilnius: įpaveldinimo link* skaitė Valdovų rūmų muziejus dailės istorikė Rita Lelekauskaitė. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės didikai Radvilos paliko ryškų pėdsaką ne tik valstybės, diplomatijos, karybos, kultūros istorijoje, bet ir XVI–XVIII amžių Vilniaus raidoje. Šios žymiosios giminės atstovai priklausė šalies politiniam elitui. Didikų reikšmingą visuomeninį statusą bei ekonominę galią liudijo ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės sostinėje įsigytos valdos, pastatytos prabangios rezidencijos, rūmai, išlikę iki dabar.

2020 m. sausio 11 d. – parodos priešpaskutinę dieną į Valdovų rūmuose surengtą kultūros vakarą Radvilos. *Istorinis paveldas ir gyvoji atmintis iš giminės perspektyvos* atvyko kunigaikštis Motiejus Radvila (Maciej Radziwiłł). Kunigaikštis gyvena Varšuvoje, tačiau yra didelis Lietuvos ir Lenkijos bei kaimyninių šalių bendradarbiavimo šalininkas. Jis yra apdovanotas Ordino Už nuopelnus Lietuvai Karininko kryžiumi. Kunigaikštis Motiejus Radvila yra tryliktosios kartos Mikalojaus Kristupo Radvilos Našlaitėlio palikuonis.

Ketvirtadalis šios parodos eksponatų buvo iš privačių Radvilų šeimos rinkinių. Juos pavyko išsaugoti perduodant iš kartos į kartą, ir tie daiktai jiems turi labai didelę reikšmę, nes viso kito – turtų, valdų, postų – jie neteko. Vilnius Radvilų šeimai yra labai svarbus, nes kiekvienas senas akmuo mena protėvius. Nors jau daugiau kaip 80 metų niekas iš Radvilų giminės nebegyvena Lietuvoje, jie jaučiasi šios žemės gyventojais, nes čia yra jų šaknys. *Nors mūsų šeima nebeturi tokios pat reikšmės kaip kadaise, ir toliau liekame Abiejų Tautų Respublikos simboliu,* – sakė susitikime kunigaikštis M. Radvila. Prieš keletą metų jis buvo išsakęs mintį, kad Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorija jam ir jo šeimos nariams nėra tolima vadovėlinė informacija ar romantinė praeities vizija, bet priešingai – jiems tai vis dar gyva giminės istorija.

2020 m. sausio 11 d. vakare surengtas koncertas Muzika Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės diduomenės kultūrinėje aplinkoje buvo parodos muzikinis atsisveikinimas. Jo metu skambėjo Radvilų giminės ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės diduomenės muzikinę aplinką bei europinius kultūrinius ryšius atspindintys M. K. Oginskio, M. Radvilos, A. H. Radvilos, S. Moniuškos ir kitų kompozitorių kūriniai.

Kunigaikštis Motiejus Radvila ir Valdovų rūmų direktorius Vydas Dolinskas

ĮVYKIŲ APŽVALGA

Perlaidoti Kėdainių reformatai

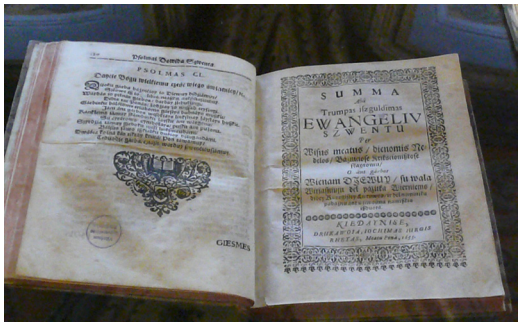
2019-ųjų spalio 31 dieną, kai protestantiškas pasaulis šventė Reformacijos dieną, Kėdainių evangelikų reformatų bažnyčioje buvo perlaidoti vasarą, tyrinėjimų metu, čia rasti buvę palaidoti pavieniai reformatų palaikai. Drąsiai rašau – reformatų, nes kitatikiai, ir dar taip garbingai – bažnyčios rūsyje – negalėjo būt palaidoti. ..... Deja, po Antrojo pasaulinio karo žmonėms nužmogėjus, jų palaikai, ramiai gulėję šimtmečius, buvo išniekinti, iš jų buvo tyčiojamasi. Bažnyčioje, įrengus sporto salę, kartais ne kamuolys buvo ridenamas, bet kaukolė; ištraukę lavonus iš karstų sodino į automobilį, taip gąsdindami praeivius...

Bažnyčią pritaikant kultūros poreikiams, palaikai be tyrimų buvo sukrauti į medines dėžes ir užmūryti vienoje iš požemio patalpų. Šią vasarą Kėdainių krašto muziejaus rūpesčiu ėmus remontuoti – atnaujinti bažnyčioje esantį kunigaikščių Radvilų mauzoliejų, vienoje kriptų buvo atrasti mirusiųjų kaulai. Kripta yra šalia kunigaikščių Radvilų mauzoliejaus ir joje bus įrengta oro drėgmės palaikymo įranga. Taip netikėtai buvo rasta daug suardytų palaikų. Jie buvo išvežti į Vilnių tyrimams. Mokslininkai išsamiai jų netyrė, tačiau manoma, kad tai XVII–XVIII a. gyvenusių turtingų, įtakingų kėdainiečių – reformatų* palaikų dalys. Tyrėjai iš Vilniaus universiteto rekomendavo juos palaidoti ten, iš kur ir buvo paimti – Reformatų bažnyčios rūsyje. Vykstant remonto darbams, Radvilų mauzoliejuje buvo nuimtos grindys, tad ten palaikai ir buvo palaidoti.

Perlaidojimo ceremonijos liturgiją atliko Lietuvos evangelikų reformatų gen.superintendentas kun. Raimondas Stankevičius. Jis džiaugėsi, kad kadaise išniekinti palaikai buvo palaidoti pagal krikščionišką tradiciją, skaitant Dievo Žodį, jiems suteikta ramybė. Tikėsimės, jau amžinai....

Ref.LT inf.

**1666 metais Kėdainių reformatų bažnyčios rūsyje buvo palaidotas burmistras Steponas Jaugelis Telega (g.1600), lietuviškų reformatų giesmių kūrėjas ir vertėjas, knygos „Nabožnystės krikščioniškos“ sudarytojas.*

Ekumeninis renginys Panevėžio Kristaus Karaliaus katedroje

Minint maldų už krikščionių vienybę savaitę, sausio 25 dieną vyko įvairių Panevėžio krikščioniškų bendruomenių Dievo Žodžio ekumeninis šventimas *Su mumis elgėsi labai draugiškai (plg. Apd.28,2)* drauge meldžiantis ir prašant vienijančio Šv. Dvasios veikimo.

Atsiliepdami į kun. Rimanto Kauniečio kvietimą, ekumeninėse pamaldose dalyvavo LERB generalinis superintendentas parapijos administratorius kunigas Raimondas Stankevičius ir grupelė panevėžiečių reformatų.

Susirinkusieji, gavę lapelius su pamaldų tvarka ir giesmių žodžiais, giedojo kartu.

Giedant įžangos giesmę, į ekumeninių pamaldų vietą suėjo įvairias konfesijas atstovaujantys dvasininkai. Evangelikų liuteronų parapijos kunigas Arvydas Malinauskas nešė Evangelijų knygą. Pamaldoms vadovavo kunigas Jonas Morkvėnas. Jis tarė pasveikinimo žodį, pabrėždamas Maldos galią. *Tegul meilė ir pagarba, kurią rodome vienas kitam melsdamiesi dėl krikščionių vienybės šiandien, lydi mus visus metus.*

Visų dalyvavusių bendruomenių dvasininkai pravedė tam tikras pamaldų dalis – *atgailos, Dievo Žodžio skelbimo, maldavimų, palaiminimo. Visi tikintieji garsiai meldėsi Apaštališkojo tikėjimo išpažinimo ir Tėve mūsų maldomis.*

Giesmes giedojo bažnyčios *Panevėžio Vynuogynas ir Kristaus Karaliaus parapijos šlovintojai*, solines giesmes atliko *Regina Juškienė iš Jungtinės metodistų Bažnyčios.*

Pastorius Žilvinas Škulevičius perskaitė skaitinį Apd 27, 18 – 28, 10, o kunigas Arvydas Malinauskas pasakė verčiančią susimąstyti homiliją.

Pasveikinome vienas kitą, palinkėdami ramybės, kurią mums dovanojo Kristus. Dvasininkai stengėsi pasveikinti visus dalyvavusius pamaldose. Po to jie palaimino visus, o tikintieji savo asmeninius prašymus, lūkesčius suklaupę sudėjo į vieną tylią asmeninę malda.

Pamaldų pabaigoje sugiedojome ekumeninių bažnyčių Panevėžyje himną *Esam Dvasioje viena, viena Viešpatyje. Šis himnas išsako troškimą, kad vienybė būtų tarp visų, kad kartu eitume skelbti Dievo meilę žmonėms ir ryžtą kartu dirbti ir padėti viens kitam, tada iš mūsų meilės žmonės Kristų matys.*

Iškilmingose pamaldose, pasisėmę Šventosios Dvasios meilės, ramybės, esame siunčiami dalytis šiomis dovanomis savo kasdienėje aplinkoje. Šventoji Dvasia, Viešpatie, veski mus! Gera buvo matyti pažįstamų ir nepažįstamų veidų ir džiugu, kad visi Viešpatyje esame viena.

Po pamaldų dvasininkus ir parapijų pirmininkus pasivaišinti pakvietė Kristaus Karaliaus katedros administratorius kunigas Eugenijus Troickis. Vyko nuoširdus bendravimas ir tolesnės ekumeninės bendrystės Panevėžyje iniciatyvos aptarimas. Tikėkimės, nedideliame mieste Panevėžyje sutinkamus žmones dažniau atpažinsime kaip savo brolius Kristuje.

Nuotraukų autorė
Palmyra Griciūnienė

Iš meilės tiesai

aukoti taip, kad skaudėtų....

Vasario 5 d. Valdovų rūmuose surengtas paramos koncertas Iš meilės tiesai, skirtas Lietuvos reformatoriams pagerbti. Dalis lėšų, surinktų už parduotus bilietus, buvo skirtos paminklui Reformacijos ir lietuviškosios raštijos pradininkams pastatyti.

Atlikėjai, prisidėdami prie šio prasmingo darbo savo talentu, meninėmis vertybėmis sukūrė įspūdingą renginį, pasirinkdami moto koncertui pirmuosius M. Liuterio 95 tezių žodžius Iš meilės tiesai.

Specialiai šiam vakarui paruoštą programą atliko Lietuvos operos solistai: Vaidas Vyšniauskas (Kristian Benedikt) (tenoras), Jonas Sakalauskas (baritonas), Viktorija Miškūnaitė (sopranas), Jovita Vaškevičiūtė (mecosopranas), Liudas Mikalauskas (bosas), ir instrumentalistai: Vilius Kalvėnas (klarnetas), Greta Maknickaitė (smuikas), Olga Taškinaitė (koncertmeisterė). Koncerte taip pat dainavo mišrus choras Sonoros, vadovaujamas Valerijos Skapienės. Renginį vedė diktorė Sigita Stankevičiūtė ir GNC direktorius Remigijus Jucevičius.

Koncerto organizatoriai kvietė susitelkti didžiam darbui – atgaivinti istorinį Reformatų skverą Vilniuje, Pylimo gatvėje, ir ten pastatyti paminklą Stelos, sukurtą skulptorės Dalios Matulaitės ir architekto Juro Balkevičiaus. Taip pagerbtume Martyną Mažvydą, Abraomą Kulvietį, Stanislovą Rapolionį, Baltramiejų Vilentą, Joną Bretkūną, Andrių Volaną, Mikalojų Radvilą Juodąjį ir Mikalojų Radvilą Rudąjį, Merkelį Petkevičių, Jokūbą Morkūną. Šios asmenybės suteikė postūmį laisvai minčiai ir prielaidas sukurti raštiją unikaliai, vienai iš seniausių pasaulio kalbų – lietuvių kalbai.

Į koncertą atvyko ir įdėmiai klausė Lietuvos Evangelikų Liuteronų Bažnyčios vyskupas Mindaugas Sabutis ir Lietuvos Evangelikų Reformatų Bažnyčios dvasininkai: gen. superintendentas kun. Raimondas Stankevičius, Vilniaus klebonas kun. Tomas Šernas, antrasis parapijos kunigas Holger Lahayne ir LERB Konsistorijos prezidentas Nerijus Krikščikas. Sveikinimo žodį susirinkusiesiems ir raginimą aukoti išsakė LRIKD pirmininkas Donatas Balčiauskas.

Pabaigoje solistas Liudas Mikalauskas, kuris ankstyvoje jaunystėje atvykdavo į liuteronų jaunimo stovyklas Būtingėje bei dalyvaudavo Evangeliškos Bažnytinės Sandraugos seminaruose, pakvietė koncerto klausytojus kartu padainuoti keletą pamėgtų liaudies dainų. Taip šiltai, jausmingai buvo užbaigtas paramos koncertas Iš meilės tiesai, kvietęs dosniai atverti pinigines ir, solisto žodžiais, aukoti taip, kad skaudėtų....

InfoRefŽinia

Asmenybės, kurios suvokė laiko esminį iššūkį ir visas jėgas skyrė valstybės, visuomenės modernizavimui ir lietuvių kalbos vartojimo ribų plėtimui, vertos mūsų atminimo, padėkos ir pagarbos ženklo

DISKUSIJA VALDOVŲ RŪMUOSE

Vasario 27 d. Valdovų rūmų renesansinėje salėje įvyko Kultūros istorijos vakaras Lietuvių raštijos pradžia ir kultūrinės atminties kūrimas, skirtas kultūros istorikės doc. habil. dr. Ingės Lukšaitės 80-ečiui paminėti.

Jubiliatę giesmėmis sveikino Jungtinis Vilniaus liuteronų ir reformatų choras, vadovaujamas Astos Saldukienės

Vakarą vedė istorikė, Vytauto Didžiojo universiteto (VDU) Švietimo akademijos profesorė dr. Ramunė Šmigelskytė-Stukienė. Diskusijoje, kartu su solenizante – doc. habil. dr. Inge Lukšaite, dalyvavo ir savo įžvalgomis apie kultūrinės atminties kūrimą pasidalino kultūros istorikas doc. dr. Darius Kuolys, filosofas dr. Vytautas Rubavičius. Apie raštiją LDK lotynų kalba priminė senosios Lietuvos literatūros ir kultūros istorijos tyrinėtoja, lotynistė habil. dr. prof. Eugenija Ulčinaitė.

Dr. Ingė Lukšaitė, pradėdama diskusiją, klausė: *Ar egzistuoja mūsų kultūrinėje atmintyje lietuviškosios raštijos pradžia ir kaip ši pradžia yra suvokiama? Ar norime, kad lietuvių kalbos kelio nuo sakytinės iki valstybinės kalbos suvokimas būtų mūsų savasties dalis? Ar deramai prisimenami lietuviškosios raštijos pradininkai?* Reformacijos jubiliejaus metais Lietuvos Reformacijos istorijos ir kultūros draugija, bendradarbiaudama su Lietuvos dailininkų sąjunga ir LR Kultūros ministerija, surengė atvirą skulptūrinių-architektūrinių idėjų konkursą Lietuvos Reformacijos ir lietuviškos raštijos pradininkų atminimo įamžinimui Vilniuje, Reformatų skvere, Pylimo gatvėje, priešais evangelikų reformatų bažnyčią. Skulptūrinėje kompozicijoje bus įamžinta dešimt mūsų valstybės ir kultūros raidai nusipelniusių asmenybių: pusbroliai Mikalojus Radvila Juodasis ir Mikalojus Radvila Rudasis, Martynas Mažvydas, Abraomas Kulvietis, Stanislovas Rapolionis, Andrius Volanas, Baltramiejus Vilentas, Jonas Bretkūnas, Merkelis Petkevičius, Jokūbas Morkūnas. Jei apie pirmųjų čia išvardintų asmenybių nuopelnus gan gerai žinome, tai kas buvo reformatai Merkelis Petkevičius, Jokūbas Morkūnas ar liuteronas Baltramiejus Vilentas, kokie jų nuopelnai lietuviškai raštijai – ne kiekvienas žino. Todėl dešimtyje stelų – kolonų – bus išrašyta pagrindinės jų mintys, veikla. Dr. Ingė Lukšaitė, pasinaudodama proga, kvietė susirinkusiuosius aukoti paminklo statybai. *Asmenybės, kurios suvokė laiko esminį iššūkį ir visas jėgas skyrė valstybės, visuomenės modernizavimui ir lietuvių kalbos vartojimo ribų plėtimui, vertos mūsų atminimo, padėkos ir pagarbos ženklo,* – sakė dr. I. Lukšaitė.

Kvietime į Vakarą buvo įrašyta nedovanoti gėlių, tad savo sveikinimą ir padėką Jubiliatei jungtinis Vilniaus liuteronų ir reformatų choras, vadovaujamas Astos Saldukienės, išreiškė giesmėmis, pagiedodamas senąsias evangeliškas giesmes: M. Mažvydo *Gyvenimą pašlovintą*, M. Liuterio ir J S. Bacho *Šventa Dvasia pas mus ateik*, Tobias Bromman harmonizuotą *Dieve Tėve mielas* bei tradicinį *Sveikiname Jus širdingai,* o senąsias lietuvių liaudies dainas – moterų ansamblis *Čiulbėjimai*, vadovaujamas Julijos Ikamaitės (Jubiliatės dukters).

D. Gudliauskienė

Nuotraukos Gedimino Zemlicko

Biblijos studijos stovyklų vadovams

(kun. Franko nuotr. iš jo asmeninės FB paskyros).

Šeštadienį – vasario 29 d., Vilniuje Reformatų parapijos namuose vyko pirmas šiais metais jaunimo susitikimas - Biblijos studijos vaikų vasaros krikščioniškos stovyklos vadovams. Kun. Frankas van Dalenas nagrinėjo ir aiškino Senojo Testamento Samuelio antrąją knygą, kurioje pasakojama apie karaliaus Dovydo gyvenimą, jo tikėjimą ir pasitikėjimą Viešpačiu.

Nuo dabar iki pat vasaros kiekvieną sekmadienį planuojami susitikimai gilesniam temos nagrinėjimui. Džiugu, kad atsakingai ruošiamasi stovyklai. Dėkojame Dievui už kun. Franko ir jo žmonos Emily atsidavusią tarnystę: skleisti Dievo Žodį jaunimo ir vaikų tarpe. Melskime ištvermės ir jėgų vadovams ir mokytojams, kad Dievo Žodis dalyvius paliestų asmeniškai.

Parengė Merūnas Jukonis

Didžiausias stebuklas iš visų

Net jei galėtum keliauti šimtą kartų didesniu greičiau nei šviesos greitis, pralėkdamas nesuskaičiuojamą daugybę geltonai-oranžinių žvaigždžių, nulėkti į galaktikos kraštą ir pasinerti žemyn link ugningo švytėjimo, kuris yra keletą šimtų šviesmečių iki Paukščių Tako žvaigždyno,

Net jei galėtum ištirti gausybę labai karštų, jaunų ir švytinčių žvaigždžių, kurios yra tarp dujų ir dulkių,

Net jei galėtum stebėti iš arti žvaigždes, nukreiptas išlėkti iš savo dulkėtų kokonų,

Net jei galėtum išvysti žvaigždės gimimą,

Tačiau per visą savo kosminę kelionę niekada negalėtum pamatyti nieko panašaus kas prilygtų žmogaus gimimui ir stebuklui. Nes mažytis kūdikėlis yra Dievo kūrinijos viršūnėje!

Didžiausias stebuklas iš visų yra tai, kad jis yra sukurtas pagal Dievo atvaizdą (*Imago Dei*). Vieną akimirką vaiko nėra; o kitą – jis jau su Dievo sukurta siela, ir jis yra amžinas. Jis egzistuos amžinai. Net kai žvaigždės visatoje pranyks, ta siela vis dar bus gyva.

Straipsnis iš knygos "Genesis: Beginning and Blessing" 2004; autorius Kent Hughes.

Vertė lekt. Vaidotas Ickys

Tarptautinė vyriausiųjų karo kapelionų konferencija

Bendros visų denominacijų ir religijų kapelionų pamaldos Kaizerio Vilhelmo bažnyčioje

Sausio 27– 31 dienomis Berlyne vyko 31-ji Tarptautinė vyriausiųjų karo kapelionų konferencija (31th International Military Chiefs of Chaplains Conference 2020, toliau – IMCCC konferencija). Į konferenciją atvyko per šimtas dalyvių iš NATO ir su šia organizacija bendradarbiaujančių kariuomenių vyriausieji kapelionai. Jie atstovavo protestantų, Romos katalikų, įvairių patriarchatų ortodoksų, musulmonų, judėjų, budistų, mormonų denominacijas ir humanistus. Lietuvos kariuomenei pirmą kartą atstovavo du vyriausieji kapelionai: Romos katalikų Lietuvos kariuomenės Ordinariato vyriausias kapelionas pulkininkas leitenantas kun. Rimas Venckus ir Lietuvos kariuomenės evangelikų vyriausias kapelionas kun. Rimas Mikalauskas. IMCCC konferenciją, negalėdami dalyvauti pačioje konferencijoje, neakivaizdžiai pasveikino Berlyno meras p. Michael Muller ir JAV ginkluotojų pajėgų Europoje vadas generolas Tod D. Walter. Pastarasis perdavė apgailestavimą, kad šiemet dėl iškilusių neplanuotų poreikių, negalįs dalyvauti, tačiau, tikisi, jog kitoje konferencijoje, kuri numatyta Rumunijoje – jam pavyks. Konferencijos atidaryme pasveikinimo žodžius tarė Vokietijos kariuomenės vyriausieji dvasininkai (vyskupai): Romos katalikų – dr. Franz Josef Overbeck ir protestantų – dr. Sigurd Rink.

IMCCC konferenciją pranešimu *Visavertis Vokietijos indelis tarptautinėje saugumo politikoje* atidarė Vokietijos karinių pajėgų vado pavaduotojas viceadmirolas Joachim Ruhle.

Konferencijų darbo diena prasidėdavo ryto pamaldomis atskirai katalikams ir atskirai –evangelikams. Evangelikai susirinkdavo į netoli viešbučio prie Evangelikų kaizerio Vilhelmo memorialinės bažnyčios (Evangelische Kaiser-Wilhelm-Gedächtnis-Kirche) esančią koplytėlę. Po pamaldų vykdavo plenarinės sesijos, kuriuose pranešimus skaitė kviestiniai lektoriai. Po paskaitų vykdavo neformalus bendravimas prie kavos ar arbatos puodelio. Šeimininkai pasirūpino konferencijos dalyvius supažindinti su Berlyno įžymiomis vietomis. Neeilinę patirtį paliko bendra įvairių denominacijų ir religijų kapelionų suėjimas bendrai maldai Evangelikų kaizerio Vilhelmo memorialinėje bažnyčioje. Pagrindinių religijų kapelionai paeiliui meldėsi. Tie, kurių tikėjimo išpažinimas atitiko vedančiojo maldą, ją užbaigus atsiliepdavo pritariamu – amen. Judėjų ar musulmonų maldos taip pat, kaip ir krikščionių, užbaigiamos žodžiu "amen", tik šiek tiek skiriasi tarimas. Susidarė įspūdis, kad esi stebėtojas kitų maldų, o ne pamaldų dalyvis. Konferencija buvo užbaigta vakaro pokyliu netoli Berlyno esančio karinio dalinio reprezentaciniuose rūmuose. Visi vyriausieji kapelionai į jį susirinko pasipuošę paradiniais mundurais, nemažai karininkų ir vyriausių kapelionų buvo atvykę su žmonomis. Trumpas kalbas pasakė aukšti JAV ir Vokietijos kariuomenės pareigūnai. Įsiminė JAV aviacijos generolės asmeninio tikėjimo paliudijimas. Ji – dviejų vaikų motina – ne tik juos užaugino ir išleido į gyvenimą, bet ir pati pasiekė JAV karinių oro pajėgų generolo laipsnį. Ji prisiminė, kad, pradėjusi tarnauti kariuomenėje, laikėsi nuostatos, jog pirmiausia pareiga – karjera tarnyboje, po to – šeima ir tik tuomet – religijos reikalai. Baigusi karo mokyklą buvo paskirta į dalinį ir ten sutiko karo kapelioną, kurio atsidavimas Dievo Žodžio tarnystei ir tikra ganytojo meilė kariams, pakeitė jos gyvenimo nuostatas. Ji suprato ir iki šiol vadovaujasi tuo, kad svarbiausias kario ir apskritai asmens pašaukimas – būti "taikoje su Dievu" ir asmeniškai augti Dievo pažinime ir atsakomybėje prieš Jį. Po to – atsakomybė šeimoje ir tik tuomet – tarnyba kariuomenėje. Jei nebūsi taikoje su Dievu, nebus nei palaiminimo šeimoj, nei tavo tarnybinėje karjeroje. Aviacijos generolė padėkojo konferencijos dalyviams – vyriausiems karo kapelionams už jų kilnų tarnavimą Dievui ir kariams, pašventusiems savo gyvenimą pavojingai ir didelės drausmės reikalaujančiai karinei tarnybai.

Konferencijos didelė nauda – neformalus bendravimas, užsimezgusios naujos pažintys ar pagilintos senos. Plečiamas asmeninis akiratis. Susipažįsti su kitų religijų, kultūrų atstovais. Pasaulis – labai sumažėjęs, suvoki, kad net tolimosios Pietų Korėjos karo kapelionai evangelikai ar Prancūzijos kariuomenės kapelionas musulmonas, ar Nyderlandų karo kapelionas judėjas – esame to paties pašaukimo tarnystėje. Mus vienija pašaukimas dvasiškai paremti, pastiprinti žmogų nelengvoje kario tarnyboje. Dažnai esantys toli geografiškai, tačiau kartais - labai arti vien kitų. Mūsų planeta nebėra jau tokia didelė, bet joje išlieka dideli rūpesčiai, pavojai ir žmogaus sielos troškimas būti taikoje su Dievu ir savo artimu....

Kun. Rimas Mikalauskas

Lietuvos karių evangelikų vyr. kapelionas

Apie Evangelische Kaiser-Wilhelm-Gedächtnis-Kirche bažnyčią šiek tiek info galima rasti čia:

http://www.kris-egis.com/kristina/foto_pages/040501_berlin/18_%20Berlin_jpg_view.htm

Vakaro malda ir Dievo Žodis

Šalyje ir pasaulyje susidarius sudėtingai situacijai, nuo pirmadienio iki šeštadienio (imtinai) 20 val. kasdien Jums transliuojame Dievo Žodžio ir maldos vakarus iš Vilniaus, Biržų, Kauno ir kitų vietų Facebook tiesioginių transliacijų būdu.

Kviečiame prisijungti, taip pat dalintis maldos poreikiais ar užduoti rūpimus klausimus.

Transliacijos įprastai vyks Reformatų bažnyčios feisbuko paskyroje (arba bus pasidalinta nuoroda).

Taip pat primename, kad jūsų patogumui sekmadienį 11 val. bus transliuojamos ir pamaldos iš Biržų, Vilniaus ir Kauno bažnyčių (iš šių parapijų puslapių). Į bažnyčias kviečiame karantino metu neiti, o stebėti pamaldas nuotoliniu būdu bei padėti stebėti artimiesiems, kurie neturi galimybių.

https://www.facebook.com/reformatai/
https://www.facebook.com/Birzureformatai/
https://www.facebook.com/vilniausevangelikureformatuparapija/
https://www.facebook.com/Kauno-evangelikų-eformatų-bažnyčia-1018184724986702/

InfoRef.LT

VYR. REDAKTORIUS gen. superintendentas kun. Raimondas Stankevičius
Redaktorė: Dalija Gudliauskienė
Leidiniui talkino: Kęstutis Pulokas, Genovaitė Mikalajūnienė
Dizainas ir maketas Aušrinės Bareikytės Čižikienės
Tiražas 100 egz.
Redakcija:
Pylimo 20-13, Vilnius,
Konsistorijos raštinė Vilniuje
Tel. +370 69904137, +370 655 43678
Leidėjai straipsnius taiso ir trumpina savo nuožiūra